

SMI

STOCKHOLMS
MUSIKPEDAGOGISKA
INSTITUT

Läromedel inom
slagverksundervisning
i Sverige

*En undersökning av vilka läromedel som är vanligast
förekommande på kulturskolor i Sverige, samt hur dessa är
beskaffade*

Examensarbete
Musikpedagogexamen
Vårterminen 2017
Poäng 15 hp
Gustav Zimmermann
Handledare: Ketil Thorgersen

Sammanfattning

Syftet med denna uppsats är att undersöka vilka läromedel slagverkslärare verksamma på Sveriges kulturskolor använder i undervisningen, hur stor del av lektionstiden som ägnas dessa och om regionala skillnader förekommer, samt analysera de sju läromedel som används mest. Uppsatsen bygger främst på en kvantitativ undersökning, baserad på en enkät som skickats till 176 slumpvis utvalda slagverkspedagoger verksamma runt om i Sverige - 90 av dem besvarade enkäten. I studien lyfts fram vilken litteratur och annat material som används i slagverksundervisningen inom främst kommunal kulturskoleverksamhet i Sverige. Resultaten analyseras utifrån ett pragmatiskt perspektiv.

Vad som framgår av resultaten är bland annat vilka trumskolor/böcker som används mest i Sveriges kulturskolor, vilken litteratur som är vanligast inom malletundervisning, samt att mycket av det material som kan sägas tillhöra kanon inom slagverkslitteraturen inte används i någon större utsträckning. Vidare framgår att "eget material" utgör en stor del av undervisningen - 32 av respondenterna, ca 36 %, nämner eget undervisningsmaterial jämsides med utgiven/publicerad litteratur. Exakt vad detta består av och hur det är uppbyggt undersöks inte, utan får bli föremål för framtida studier. Något som också går att utläsa av enkätsvaren, är var de som jobbar inom kulturskoleverksamhet fått sin utbildning. Resultaten pekar på vissa kopplingar mellan lärosäte och läromedel.

Då det i Sverige saknas statliga styrdokument och lärandemål för kulturskoleverksamhet ges den enskilde läraren desto större individuell frihet att välja material (SOU 2016:69). Det varje lärare behöver fråga sig är således: vad är bra läromedel för slagverk? Det är självklart en fråga som är svår att besvara helt objektivt - ett faktum som bidragit till att jag velat undersöka vilka läromedel som faktiskt används samt granska dessa närmare.

Min förhoppning är att föreliggande undersökning kommer till nytta för slagverkspedagoger som vill förkovra sig samt få nya idéer till sin yrkesutövning. Den är resultatet av vad många lärare inom ämnet delat med sig av ifråga om undervisningsmaterial, och det finns alltid utrymme till att lära av varandra och utveckla den egna undervisningen. I bästa fall kan den även inspirera till att nytt material inom de områden där det visat sig nödvändigt, tas fram och publiceras.

Sökord: Litteratur, slagverk, trumset, kulturskola, slagverksmetodik, didaktik, skola, undervisning, pedagogik.

Förord

Denna undersökning hade inte varit möjlig att genomföra om det inte vore för det engagemang och den entusiasm som respondenter och andra inblandade uppvisat. Jag är mycket tacksam för den positiva respons jag har fått från både respondenter, kollegor och studiekamrater. Detta har hjälpt mig att stå fast vid ämnesval, metodval etc, och har verkat motiverande och uppmuntrande även i de faser som varit lite motiga. Min handledare, Ketil Thorgersen, är jag också stort tack skyldig.

Innehållsförteckning

1 Inledning	5
1.1 Syfte, problemformulering och forskningsfrågor.....	6
2 Bakgrund och tidigare forskning	7
2.1 Instrumentgruppen slagverk.....	8
2.2 Tidigare forskning rörande läromedel och läromedel för slagverk.....	8
3 Teoretiskt perspektiv	11
3.1 Pragmatism.....	11
3.2 Demokrati och utbildning.....	11
3.2.1 Anknytning till ämnet.....	12
4 Metod	13
4.1 Urval.....	13
4.2 Etiska överväganden.....	14
4.3 Genomförande.....	14
4.4 Analys.....	16
4.4.1 Analys av enkäten.....	16
4.4.2 Analys av läromedlen.....	16
4.4.3 Bortfallsanalys.....	17
5 Resultat	18
5.1 Enkätundersökning - resultat och data.....	18
5.1.1 Samtliga svar.....	19
5.1.2 Uppdelat efter år som verksam.....	20
5.1.3 Uppdelat efter lärosäten.....	22
5.1.4 Övrig litteratur.....	24
5.1.5 Lektionstid grundad på metodisk litteratur.....	25
5.1.6 Läromedel för olika typer av slagverk och genrer.....	26
5.2 Analys av de mest populära läromedlen.....	27
5.3 Eget material.....	32
5.4 Några av de mest påfallande resultaten.....	33
6 Diskussion	34
6.1 Resultatdiskussion.....	35
6.1.1 Att välja material som passar eleven.....	35
6.1.2 Läromedlens tillgänglighet.....	36
6.1.3 Läromedlens svårighetsgrad.....	36
6.1.4 Genusperspektiv.....	37

6.1.5 Kanon.....	38
6.1.6 Bilder och illustrationer.....	39
6.1.7 Verklighetsförankring.....	39
6.1.8 Eget material.....	40
6.2 Metoddiskussion.....	41
6.3 Vidare forskning.....	41
Referenser.....	43
Bilagor.....	44

1 Inledning

Ett tydligt minne jag har från min tid som elev vid kulturskolan, är då jag första gången kom i kontakt med *Slag i slag*, ett välkänt material för slagverksstudier av Bo Holmstrand, innefattande två häften med övningar. I inledningen stod det bl.a: ”Schemat är indelat i 26 övningsperioder där varje period kan omfattas av c:a 2 - 4 veckors arbete, beroende på arbetsinsats och begåvning”.

Då tänkte jag inte att ”den här boken är utgiven 1985 och har ett lite gammalmodigt språkbruk” - i tolvårsåldern kanske det inte är så vanligt med den typen av reflektioner. Däremot började jag genast fundera över hur lång tid varje ”övningsperiod” skulle ta för mig. Tänk om en övning skulle ta fem veckor, då vore jag ju ännu mindre begåvad än den den minst begåvade som Holmstrand kunde föreställa sig. Jag lade en del tid på att öva på bokens innehåll, men kom mig aldrig riktigt för att räkna veckor etc. Och tur var väl det - kan man tänka sig en sämre förutsättning för lärande än då en elev börjar fundera över sin begåvning.

Det behöver naturligtvis inte vara så att läromedel skrivna för, låt säga 30-40 år sedan, inte är förenliga med modernare idéer kring lärande och undervisning. Som jag nämner ovan har jag dock själv upplevt att en del äldre slagverkslitteratur, som fortfarande är i bruk, inte lämpar sig för kulturskolor - därav min ambition att ta reda på hur vanligt det faktiskt är att sådant material används. Det skulle kunna vara så att även nyare material inte håller för kritisk granskning utifrån dagens syn på pedagogik, jämställdhet osv - det är också en fråga som återstår att besvara.

Liksom för andra lärare ligger det [...] på vårt ansvar att hålla oss à jour med den pedagogiska och tekniska utvecklingen.. (Schenck, 2000 s. 21)

Kan det vara så att en del av materialet är förlegat och mer aktivt borde fasas ut, precis som sker löpande på många andra håll inom utbildningsväsendet? Inte minst med tanke på de didaktiska förutsättningarna, som har förändrats markant under decenniernas gång, är det intressant att undersöka om litteraturen som används är lämpad för dagens situation. Exempelvis är det idag mer vanligt med tillgång till trumset än marscherings-slagverk, medan det för bara 40 - 50 år sedan rådde omvända förhållanden. Jag kommer emellertid inte att enbart analysera det musikaliska innehållet i de undervisningsmaterial som granskas, utan även hur de kommunicerar på ett språkligt, estetiskt och kulturellt plan.

Jag ämnar kartlägga vilka material som förekommer i slagverksundervisningen på Sveriges kulturskolor, och ta hjälp av denna sammanställning för att besvara resterande forskningsfrågor. Undersökningen tar även upp huruvida det går att skönja regionala skillnader i vilken metodisk litteratur som Sveriges slagverkspedagoger använder sig av. Eftersom det finns pedagogutbildningar för slagverkare i de flesta landsändar skulle eventuell skillnad kunna bero på respektive utbildnings metodiska filosofi, och möjligen påverkas av

närheten till angränsande länder. Kan det till exempel vara så att man i Malmö och skåne-regionen använder sig mer av dansk och tysk litteratur än i övriga Sverige?

1.1 Syfte, problemformulering och forskningsfrågor

Alla har vi som barn och unga kommit i kontakt med undervisningsmaterial i form av texter, bilder noter etc, utformade för att förmedla information och interagera med målgruppen. De flesta har nog vid mer än ett tillfälle tänkt att ”den här boken är så tråkig”, precis som vissa böcker varit mer tilltalande. Däremot är det förmodligen ganska sällan som människor i yngre åldrar på ett mer djupgående plan reflekterar över vilka underliggande samhällsliga och pedagogisk-filosofiska strömningar som ligger bakom hur ett visst material är uppbyggt. Kan hända brister ibland även lärare i reflektion kring detta. Denna fråga ämnar jag lyfta i denna studie, utifrån resultaten av enkätundersökningen.

Studien utgörs till största delen av en undersökning av vilka läromedel som förekommer i slagverksundervisningen vid Sveriges kulturskolor, och utifrån resultatet analyseras om de samstämmer med vad som kan anses vara modern och lämplig undervisningsmetodik. Precis som andra läromedel kan metodisk slagverkslitteratur se ut på vitt skilda sätt vad gäller upplägg, estetik osv. Av vikt är därför att det material som en elev kommer i kontakt med är utformat på sådant vis att det överensstämmer med elevens förkunskaper, ålder etc. Exempelvis kanske man som pedagog inte väljer samma läromedel för en sjuårig nybörjare som för en nybörjare i trettioårsåldern.

Hur kommer det sig att litteratur som fungerade bra för ett antal decennier sedan kanske inte lämpar sig lika bra nu, borde det inte vara samma typ av övningar? Det rör sig i min uppfattning om vilken förförståelse en elev har. Eftersom samhället och pedagogiken är i ständig förändring, kan man dra slutsatsen att exempelvis ett barn som tar lektioner i slagverk får svårare att tillgodogöra sig kunskap som inte förmedlas på ett sätt som är bekant från grundskolan, hemmet etc. På samma vis kanske en slagverkselev för femtio år sedan inte alls skulle ha lättare att tillgodogöra sig kunskap förmedlad via ett läromedel från vår tid.

Typiskt för dagens läromedel är en strävan att komma bort från mer förlegad metodik, d.v.s. att metodiken bör vara interaktiv och uppmuntra till reflektion, snarare än till att memorera fakta och imitera vad en viss författare eller lärare anser vara ”det rätta sättet”. Därmed inte sagt att förebildning och efterbildning inte är centrala parametrar även i modernare metodik.

Vad gäller slagverksundervisning anser jag att skillnaden mellan äldre och modernare metodik till stor del visar sig i hur den kommunicerar med eleven/studenten som tar del av den - både vad gäller noterade övningar och skriftliga förklaringar, förord etc. Förekommer text i stil med ”beroende på begåvning ska eleven spela denna övning mellan 2 - 4 timmar innan han börjar med nästa moment”, tycker jag att materialet ifråga bör antingen omarbetas eller gallras ut från snart sagt alla institutioner utom arkiv. Detta på grund av det olyckliga i att en elev börjar fundera över sin begåvning - kan man tänka sig en sämre förutsättning för att lära sig.

För att man skall kunna förmedla en erfarenhet måste den formuleras. För att formulera den krävs att man går ut ur den och ser på den så som en annan skulle se den, att man överväger vilka kontaktpunkter den har med den andres liv, så att erfarenheten kan få en sådan form att han kan uppfatta dess mening. (Dewey, 1999 s. 40)

Även vad gäller illustrationer och bilder kan märkas en skillnad mellan äldre och nyare läromedel. Här, precis som vad gäller allt annat innehåll, har läromedelsförfattare ett etiskt ansvar i hur de kommunicerar med eleven, för vare sig det är tydligt eller mer underliggande är det författarens värderingar som gör sig gällande i materialet (Selander, 1991). Ett exempel kan vara att i ett läromedel använda bilder med både tjejer och killar som spelar, och se till så att fördelningen blir så jämn som möjligt.

Syftet med denna uppsats är att undersöka vilka läromedel slagverkslärare verksamma på Sveriges kulturskolor använder i undervisningen, hur stor del av lektionstiden som ägnas dessa och om regionala skillnader förekommer, samt att analysera de läromedel som används mest.

Forskningsfrågor:

- Vilka läromedel används, och hur ser fördelningen mellan läromedel inriktade mot olika typer av slagverk ut?
- Hur stor del av lektionstiden utgår från metodiskt material?
- På vilket sätt förekommer eventuella regionala skillnader vad gäller vilka läromedel som används?
- Vilken typ av visuellt uttryck förmedlar läromedlen via noter, text, bilder och illustrationer?
- Hur står det musikaliska, textmässiga och estetiska innehållet i proportion till respektive läromedels tilltänkta åldersgrupp?
- Hur förhåller sig läromedlen till nutida undervisning-ideal, och hur ser de ut utifrån ett genusperspektiv?

2 Bakgrund och tidigare forskning

En inkluderande kulturskola på egen grund är den kulturskoleutredning som regeringen beställde år 2015 och lades fram året därpå (SOU, 2016:69). Som betänkandets titel antyder ligger ett visst fokus på hur kulturskoleverksamheten i Sverige kan utvecklas i riktning mot att tilltala fler barn och unga ur olika samhällsskikt. I utredningen framhålls vikten av att kulturskolan är öppen för omvärldstendenser som berör kulturen, såsom digitalisering, mångkultur etc. Dessa allmänt hållna ordalag berör naturligtvis även läromedelsanvändningen inom slagverksundervisningen.

I det här kapitlet ges först en definition av slagverk som instrumentgrupp, samt (i figurativ bemärkelse) en bild av vilka av dessa instrument som vanligtvis förekommer på kulturskolor. Därefter följer en översikt av tidigare forskning som jag tar stöd mot i denna uppsats.

2.1 Instrumentgruppen slagverk

Till instrumentgruppen slagverk hör en mycket stor mängd musikinstrument, med åtskilliga undergrupper och förgreningar (Sadie, 2001, band 19). De slagverksinstrument som finns representerade inom kulturskoleverksamhet är främst de som förknippas med västerländsk konst- och populärmusik, samt vissa, ofta genre-specifika slagverk från främst Latinamerika, exempelvis sambatrummor.

Slagverksundervisningen inom kulturskolor kretsar till stor del kring trumset. Trumsetet är numera det vanligaste slagverksinstrumentet inom västerländsk populärmusik (Sadie, 2001, band 7), något som avspeglar sig i kulturskoleverksamheten. Bland de övriga slagverksinstrument som ofta förekommer i instrumentariet bör nämnas timpani (pukor), malletinstrument (marimba, xylofon, klockspel och vibrafon), marsch-trummor (främst virveltrumma, bastrumma och parcymbaler), övrigt klassiskt slagverk (rörklockor, tomtoms, triangel, tempelblock osv, samt en stor mängd effektinstrument), Latinamerikanskt slagverk (congas, bongos, timbales, guiro, cabaza, claves, vibraslap etc.). Djembetrumma (afrikanska handtrummor) förekommer, dock i mindre omfattning. En modernare företeelse är digitala samplingsenheter med slagplattor, vilka har blivit mycket populära inom många populärmusikgenrer, populärmusiken. Dessa så kallade samplingspads har trots dess frekventa användning ännu inte fått ordentligt fäste inom undervisningen. Standardtrumsetet inom kulturskolan (även grundskola och gymnasium) har kommit att utgöras av: bastrumma, virveltrumma, två hängpukor, golvpuka, hi-hat, crash-cymbal och ride-cymbal. Således utgår de flesta grundläggande läromedel för trumset från denna uppsättning.

Komplexiteten som är kopplad till slagverk vad gäller mängden instrument, genrer osv, är mycket större jämfört med andra instrumentgrupper inom kulturskolan. Detta medför att slagverkspedagoger har mer att ta ställning till då det gäller fördelningen mellan hur mycket tid som ska ägnas olika instrument och stilar. Som nämns ovan ligger trots allt huvudfokus ofta på trumset, och enligt min uppfattning på genrer som rock, pop, funk och soul.

2.2 Tidigare forskning rörande läromedel och läromedel för slagverk

Så vitt jag kunnat utröna har det i Sverige inte forskats mycket kring läromedel ämnade för slagverk och trumset. Likaså internationellt tycks det vara ont om forskning som behandlar detta ämne, även om det säkert förekommer på kandidatnivå eller liknande.

Simon Lindgrens forskningsöversikt *Forskning om kulturskolan* (2014), ger stöd till detta antagande på ett bredare plan. Lindgren visar, även ur ett internationellt perspektiv, att kommunal och statlig kulturskoleverksamhet till stor del är ett utforskat område. När det

gäller läromedel ämnade för utbildning omfattad av skolplikt, finns föga förvånande betydligt mer forskning att tillgå i form av avhandlingar, riktlinjer dragna av Skolverket och så vidare (Korsell, 2007).

Forskning - läromedel för grundskolan

Läromedel: det fria valet? av Ingela Korsell. Även om Korsell grundar denna bok på kvalitativa studier av läromedelsanvändning i grundskolan, skolår 4-5, lyfts flera aspekter som är användbara för min undersökning. Däribland huruvida det finns en allmän definition av läromedelsbegreppet, varför det är viktigt att undersöka användningen av läromedel, och vilka faktorer som kan påverka val av läromedel. Liksom min studie syftar inte *Läromedel: det fria valet?* till att undersöka hur elever på egen hand tillgodogör sig material, utan fokus läggs på lärarnas bruk av och syn på läromedel. Till skillnad från Korsell, försöker jag avgränsa denna studie till att kretsa kring officiellt/utgivet material, och går inte i detalj in på hur det ”lärarproducerade material”, som tycks vara vanligt förekommande, är beskaffat.

I likhet med Korsell har Anders Rønningen i sin avhandling *Det etniske steget* (2015) undersökt läromedel ämnade för grundskola, men med fokus på hur pedagogiska texter ämnade för musikundervisning inom ungdomsskolen (Norges motsvarighet till Sveriges högstadium) förhåller sig till kulturell mångfald. En av forskningsfrågorna i avhandlingen är att ta reda på hur pass väl förväntningarna (dvs. de mål kring mångkultur inom musikämnet som läroplanen förmedlar) stämmer överens med praktik och läromedel. Rønningen vill utmana allmänna föreställningar om ökande mångkultur, bl.a. genom att problematisera kring att det som ofta lyfts fram som positivt med kulturer som inte utgör en del av majoritetssamhället är olikheterna. Han tar också upp möjliga positiva effekter av samhällsförändring i mångkulturell riktning ur ett kulturellt perspektiv. Gemensamma nämnare med *Det etniske steget* är i min uppsats en normkritisk infallsvinkel, samt kritisk granskning av läromedel inom musikämnet.

Forskning om läromedel och estetik

Bilder i läromedel (1991) av Rune Pettersson, ger en god överblick av bildens roll i undervisningsmaterial, och dess kommunikativa potential. Pettersson tar bland annat upp problem som användandet av visuellt material kan medföra om det används felaktigt, samt hävdar att detta kan hämma inlärningsprocessen. Förutom att ge en orientering kring bilder i läromedel, har denna bok varit intressant som referens då den beskriver hur forskningen och debatten i ämnet har sett ut från 60-talet och framåt, och på så vis bidragit med historisk kontext till min uppsats.

Forskning med genusperspektiv

Karin Milles skriver i sin ”handbok” *Jämställt Språk* att det i Sverige alltsedan 1970-talet bedrivits en omfattande forskning med inriktning mot genus och jämställdhet. Forskningen visar att exempelvis språket har förändrats i relativt rask takt under dessa årtionden, i en mer könsneutral riktning (Milles, 2008). Även om det inte finns genusforskning specifikt kring

läromedel i slagverk, bör man kunna dra slutsatsen att denna utveckling gäller också slagverkslitteraturen (trots att den är författad nästan uteslutande av män - eftersom det gäller språket i allmänhet). Utifrån denna slutsats bör det alltså även ur detta hänseende finnas anledning att successivt byta ut läromedel.

Den 7 december 2005 antog Riksdagen fyra mål rörande svensk språkpolitik, vilka bl.a. belyser vikten av att arbeta mot språkbruk som osynliggör kvinnor på arbetsplatser, skolor, i medier osv (Milles, 2008).

Det kan handla om att inte förmedla gamla förlegade föreställningar och traditionella uppfattningar om kvinnor och män i en föreläsning eller i ett läromedel. (Milles, 2008 s. 14)

Enligt Milles är ett av de mest basala krav som kan ställas på en text att den är mottagaranpassad, det vill säga att texten verkligen riktar sig till de som i första hand väntas ta del av den:

Mottagaranpassning ur jämställdhetsperspektiv handlar framförallt om att se till att den riktar sig till både kvinnliga och manliga läsare. (Milles, 2008 s. 65)

Forskning - läromedel för slagverk

En amerikansk studie genomförd av Josh Knight, publicerad i tidskriften *Percussive Notes* (mars 2015), undersöker grundligt hur material med fokus på virveltrumma är beskaffat. Studien är intressant så till vida att den grundligt går igenom trettio av de metodikböcker för virveltrumma som finns på den amerikanska marknaden. Ett par av dess läromedel förekommer i min uppsats, eftersom de nämns i enkätsvaren. Knight understryker behovet av en sammanställning av metodiklitteraturen inom området, eftersom det ständigt växande antalet titlar gjorde det allt svårare för lärare att välja material. Bland annat lyfter Knight fram att det ofta saknas instruktioner för underhåll, stämning och uppställning.

Nybörjarlitteratur för malletundervisning: vad används - vad saknas (Landberg & Saur, 2000), är en kandidatuppsats som delvis behandlar samma ämne som jag gör. De pekar på en annan, nästan omvänd problematik än den som Josh Knight tar upp - istället för att kunna botanisera bland en stor mängd titlar, efterlyser Landberg och Saur ”nytt svenskt material för malletundervisning på nybörjarstadiet”. Detta då det enligt dem, i brist på utgivet material, förekommer en hel del egenskrivna kompletteringar. Sedan deras uppsats publicerades har emellertid material tillkommit på just detta område, i och med Daniel Bergs *Spela Marimba D. 1* (2008) och *Spela Marimba D. 2* (2009). Landbergs och Saur's slutsats, att behovet av nya läromedel för malletinstrument var stort, verkar enligt deras undersökning ha varit en ganska utbredd uppfattning bland slagverkspedagoger. Glädjande är därför att deras önskan om nytt material uppfyllts ganska snart efter att författarna publicerat uppsatsen.

3 Teoretiskt perspektiv

Jag använder mig av ett pragmatiskt förhållningssätt för att analysera resultaten av denna undersökning. Att jag valt att ta avstamp i pragmatismen kommer sig av dess grundläggande idéer kring vikten av att överbrygga avståndet mellan teori och praktik, och att lärande till stor del bygger på "learning by doing"-principen. Denna teori lämpar sig således bra att applicera på en studie som fokuserar på litteratur avsedd att förmedla praktisk kunskap. Främst tillämpar jag den kanske mest kända förgrening som pragmatismen givit upphov till - John Deweys teoribildning, vilken innebär att kunskap får verkligt värde först då den omsätts i praktik. I följande avsnitt redogör jag kortfattat för vad pragmatismen som pedagogiskt begrepp innebär, hur den har utvecklats genom åren samt dess ursprung.

3.1 Pragmatism

Den amerikanske filosofen Charles Peirce, 1839-1914, lade grunden för pragmatismen som filosofisk teori, då han började använda *pragmatism* för att benämna sin maxim. Peirce menade att en handling eller ett påståendes innebörd avgörs av dess praktiska konsekvenser. Om det påstående som utlöser en handling inte överensstämmer med praktiken, är påståendet falskt och leder istället till tvivel och ett nytt påstående. Först när det förväntade resultatet av en handling avspeglas i verkligheten är påståendet sant (Statens kulturråd, 1994).

John Dewey, 1859-1952, var en amerikansk filosof och pedagog, och anses vara en av de mest inflytelserika filosoferna inom reformpedagogikens uppfostringsteorier. Det var han som överförde pragmatismens idéer till pedagogiken. Dewey myntade begreppet *learning by doing*, vilket syftar på att lärande bör ha stark praktisk förankring. Emellertid kom detta uttryck att etsa sig fast vid Dewey på ett i hans mening otillbörligt vis, vilket gjorde att han så småningom tog avstånd från begreppet som sådant (Englund, 1999).

Pragmatismen innebär enligt Deweys filosofi att det främst är vid instrumentell aktivitet som kunskap visar sig, och flyttar därmed fokus från intellektuell och rent teoretisk kunskap. Jag utgår främst från Deweys tolkning av pragmatismen, och hans kändaste utbildningsfilosofiska verk *Demokrati och utbildning*.

3.2 Demokrati och utbildning

Demokrati och utbildning (Dewey, 1999) är det av Deweys verk som haft mest inflytande på de pragmatiska strömningarna inom pedagogisk filosofi. Jag har valt att i min studie luta mig främst mot denna skrift i de teoretiska resonemangen, eftersom den tillskrivs stor dignitet och har haft avgörande betydelse för hur pragmatismen kommit att ta plats i den utbildningsfilosofiska diskursen. Verket, först publicerat 1916, kom till under den period av Deweys långa författarbana vilken ofta omnämns som hans socialfilosofiska och

utbildningspolitiska period, då hans pedagogiska engagemang vidgades och kom att innefatta dessa ämnen på ett bredare filosofiskt och politiskt plan (Englund, 1999).

Som nämnts ovan, är en av hörnstenarna i Deweys maxim synen på hur formell och institutionaliserad utbildning behöver kopplas till verkligheten, dvs den ”utbildning” man får i det vardagliga livet samt genom det sociala samspelet människor emellan. Om avståndet mellan det man lär sig i skolbänken och det som kan kallas verklighetsförankrade kunskaper blir för stort, risker den förstnämnda typen av kunskap att framstå som alltför fackteknisk och ytlig.

Dewey går i polemik med den s.k. formalbildningen, som länge var den förhärskande strömningen inom pedagogik och psykologi. Hans främsta invändning mot formalbildning kretsar kring dess i hans mening förenklade syn på hur psykologiska och motoriska aspekter av utveckling och lärande samverkar. Han menar att komplexiteten inte kan förbises, eftersom intellektuella processer inte kan vara resultatet av drillning av mer reflexmässigt baserad kunskap. Dewey vänder sig alltså mot att skolan får en roll som endast handlar om träning av befintliga/medfödda anlag, eftersom den då missar det viktiga i att tillhandahålla miljön som krävs för att utveckla mer intellektuella och icke medfödda förmågor.

Utbildningsväsendets roll i demokratiska samhällen är ett återkommande tema i verket. Här menar Dewey att skolan bör ses som ett av demokratins viktigaste fundament, då det handlar om att fostra barn och unga till tänkande och självständiga medborgare, med förmågan att förhålla sig kritiskt gentemot omvärlden. Detta är troligtvis en av anledningarna till hans kritik av formalbildningen, vilken hade uppenbara brister ur ett demokratiskt perspektiv. Synen på skolans roll som en av demokratins viktigaste instanser, bör kunna appliceras på Sveriges kulturskolor idag, likaväl som på det amerikanska skolsystem som var samtida med Dewey.

3.2.1 Anknytning till ämnet

Denna syn på hur kunskap bör förmedlas, med en tydlig förankring i verkligheten, utgör en utmärkt grund för hur man kan se på läromedel i slagverk - inte minst som musicerande är en i grunden praktisk kunskap. Verkligheten i detta fall utgörs av musikaliska sammanhang där man kan använda sig av de kunskaper som förmedlats via ett läromedel, samt applicera dem på och kombinera dem med vad som kan liknas vid instrumentalismens ”informella lärdomar” - dvs. sådana man som musiker erhåller genom att delta i orkesterverksamhet, jamsessions, göra konsertbesök osv. Dessa för musikern nog så viktiga källor till kunskap kan liknas vid de Dewey omnämner som triviala.

Precis som Dewey poängterar är gränsen mellan formell och informell utbildning, även inom det avgränsade fält som slagverksundervisningen utgör, ofta inte särskilt tydlig. Här blir det således lärarens roll att hitta balansen mellan dessa:

Därför är det en av utbildningsfilosofins viktigaste uppgifter att finna metoden att hålla rätt balans mellan de indirekta och de systematiska, de tillfälliga och de avsiktliga formerna för undervisning. När bildningen av de sociala dispositionerna inte påverkas av hur man förvärvar kunskaper och tekniska färdigheter, förmår inte den vanliga livserfarenheten att växa i sin meningsbärande roll [...]. (Dewey, 2010 s. 43)

Ur läromedels-hänseende medför detta att författaren av metodisk slagverkslitteratur redan på ett tidigt stadium i arbetet med materialet bör ha en tydlig bild av hur eleven så småningom kommer att använda sig av det i ”verkliga situationer”, och med andra ord tillgodogör sig materialet som verklig kunskap.

Även om *Demokrati och utbildning* är ett verk med drygt hundra år på nacken, är de ämnen som demokrati, skolans roll, lärandemiljöer osv, lika aktuella nu som när den skrevs. Samtidigt är det naturligtvis ändå en produkt av sin tid, vilket bland annat märks på språkbruket - exempelvis är ”generiskt han” frekvent förekommande.

4 Metod

För att få fram den empiri som jag ansett nödvändig för denna studie har jag använt mig av en kombination av metoder - studien vilar på både kvantitativ grund och litteraturstudier. Dock utgörs empirin av den kvantitativa delen, baserad på en enkätundersökning. Detta tillvägagångssätt syftar till att ge studien både bredd och djup, mer än vad som kanske hade varit möjligt om endast en av metoderna använts.

Litteraturstudierna genomför jag med hjälp av *Läromedel: det fria valet?* (Korsell, 2007), *SPOV: studier av den pedagogiska väven* (Selander, 1991) samt *Bilder i läromedel* (Pettersson, 1991). Till denna del av undersökningen har jag även valt att genomföra en enklare genusanalys av språkbruket i respektive läromedel, vilka grundar sig i *Jämställt språk* (Milles, 2008). Genusaspekten är även med då bilder och illustrationer granskas.

4.1 Urval

Urvalet av de slagverkspedagoger till vilka enkäten skickats, skedde mer eller mindre slumpmässigt, givet att populationen i sig består av ett förhållandevis litet antal personer. Det hade naturligtvis varit önskvärt om fördelningen mellan män och kvinnor varit någorlunda jämn. Tyvärr visade sig en studie med någorlunda jämn könsfördelning omöjlig att genomföra, då kvinnor endast utgör några få procent av de verksamma slagverkspedagogerna i Sverige. Denna problematik återkommer jag till i diskussionsavsnittet nedan. För att antalet respondenter skulle bli tillräckligt stort var jag helt enkelt tvungen att lägga alla föresatser rörande jämställdhet åt sidan.

Det krävdes ett tämligen omfattande arbete med att via internet leta efter personallistor för kulturskolor runt om i Sverige, inhämta de kontaktuppgifter som arbetsgivarna uppgivit, och därpå skapa en matrikel med 195 slagverkslärare. Något annat enklare tillvägagångssätt stod helt enkelt inte till buds, eftersom det mig veterligen inte finns en liknande matrikel att tillgå. Organisationen SPIS (Slagverkspedagoger i Sverige) har givetvis en medlemsförteckning. Jag valde dock att inte använda mig av denna, då jag ville få ett snävare underlag: även om organisationens medlemmar till viss utsträckning arbetar inom kultur- och musikskolor, är det

många som har arbetsplatser som ligger utanför den ramen, såsom högskolor och folkhögskolor och gymnasier. Även om SPIS har medlemmar från hela landet, skulle det även kunna vara så att vissa pedagogutbildningar är överrepresenterade till följd av kontaktnät kopplade till vissa lärosäten.

4.2 Etiska överväganden

Föreliggande uppsats följer Vetenskapsrådets riktlinjer rörande etik vid forskning som involverar människan (Vetenskapsrådet, 2016). I missivet (bilaga A) beskrivs vad studien syftar till, hur deltagandet går till samt att jag, i egenskap av student vid SMI, ansvarar för undersökningen. Att deltagande i undersökningen var helt frivilligt framgick också tydligt i brevet. Att det gick att avbryta sin medverkan bör ha varit en självklarhet, då det räckte med att ej skicka in svaren och stänga web-fönstret.

Insamlade data redovisas endast i generella termer, så att ingen deltagare ska känna sig utpekad eller misskrediterad.

4.3 Genomförande

Enkätundersökningen som denna studie grundar sig på är genomförd med hjälp av Googles webbaserade enkätverktyg. Detta sätt att samla in enkätsvar anser jag varit behändigt, och har sannolikt besparat både mig och respondenterna en del tid. Verktyget bidrar med att sammanställa de inskickade svaren så jag som ansvarig löpande får en tydlig bild av hur många och vilka som svarat.

För att undersökningen skulle få den tyngd jag önskade, fortskred arbetet med insamlande av kontaktuppgifter tills uppemot 200 personer fanns med på listan. När matrikeln var klar började arbetet med att skicka ut mejl, innehållande med ett missiv i vilket jag förklarade syftet med undersökningen, samt en länk till web-enkäten. Den färdiga matrikeln bestod av namn, mejladress och i de flesta fall även mobilnummer. I några enstaka fall, där varken mejladress eller telefonnummer stod att finna, skedde kontakten via Facebook.

Ungefär en vecka efter att det första mejlet skickats, återkom jag till dem som ännu inte svarat med en påminnelse - som sms i de fall där jag hade tillgång till mobilnummer, övriga fick ytterligare ett e-mejl.

Vissa personer som kultur- och musikskolor på sina egna hemsidor eller genom kommunen medtagit i sina personallistor och uppgivit som slagverkslärare, visade sig svåra att nå. I vissa fall gick det inte alls - giltiga eller uppdaterade kontaktuppgifter stod helt enkelt inte att finna. Detta medförde att det sammanlagda antal som enkäten faktiskt skickats till uppgår till 176 personer, varav 90 svarade. Enkäten som skickades ut bestod av fem frågor, och såg ut på följande vis:

Undersökning, slagverkslitteratur

Frågorna syftar till att sammanställa vilken litteratur/vilket material som är vanligast förekommande inom slagverksundervisning på kulturskolor i Sverige. Enkäten är knuten till en kandidatuppsats vid SMI, Stockholms musikpedagogiska institut.

1. *Giltig E-postadress*
2. *Hur länge har du varit aktiv som slagverkspedagog?*
3. *Uppskatta hur mycket av lektionstiden du lägger på spel från slagverksböcker, metodisk litteratur (ca, %)*
4. *Om du har pedagogutbildning, vilken högskola/annan utbildning (även examensår)?*
5. *Vilka är de böcker/material som du använder dig mest av i din undervisning?*

Alla frågor utom den fjärde (rörande pedagogutbildning) var markerade som obligatoriska - en respondent kunde således inte att skicka in formuläret utan att dessa frågor besvarats. Enkäten utformades med hjälp av *Enkätboken* (Trost, 2012). Eftersom urvalet bestod av relativt få personer och enkäten bara fem punkter, vågade jag mig på att hålla frågorna delvis öppna, då jag utgick från att det skulle generera de mest intressanta svaren. Frågorna är ganska korta och enkla till språket. Detsamma gäller överskriften. Jag har även tagit fasta på de riktlinjer som särskilt gäller webbenkäter - den är kort hållen och lättöverskådlig i webbläsaren för att bortfallet av respondenter som drar sig för att svara på längre enkäter skulle bli så litet som möjligt. Av samma anledning försökte jag även hålla missivbrevet kort.

I det följande redogör jag för hur litteraturstudierna genomförts. Jag bestämde mig för att avgränsa denna del av undersökningen till de sju läromedel som omnämns flest gånger i enkätundersvaren. Först hade jag tänkt att fler av titlarna skulle analyseras, men jag beslöt mig sedan för att strama åt den delen lite. Samtliga av dessa sju titlar gick att köpa via näthandel, och fanns även tillgängliga på forskningsbibliotek runt om i Sverige. Jag valde att köpa dem, då jag ville ha dem tillgängliga under en längre tid.

Vid genomgången av denna litteratur fokuserade jag på text, bilder och noter. Även delar av musikaliska innehållet blev testat praktiskt genom att jag spelade det. Dock bör understrykas att denna studie inte bygger på hur materialet fungerar i praktiken - i faktiska undervisningssituationer, utan på hur det ter sig i ljuset av de teoretiska verktyg jag valt att använda.

4.4 Analys

4.4.1 Analys av enkäten

De svar enkäten har genererat, valde jag att sammanställa dels med hjälp av Google Drives funktioner för att kompilera och ta fram diagram etc, dels genom att själv räkna samman dem då endast procentsatser, andelar etc. varit önskvärda.

För att bredda perspektivet har jag valt att analysera och redovisa enkätsvaren utifrån vissa undergrupper. Dessa data bör tolkas med viss skepsis, eftersom var och en av undergrupperna har ganska få respondenter, och dessutom skiljer sig i storlek sinsemellan. Dock tycker jag att det är intressant att få med denna vinkling, då den kan ge en fingervisning om hur det ser ut i verkligheten, och om hur dessa faktorer kan ha påverkat utfallet.

4.4.2 Analys av läromedlen

Milles går i *Jämställt språk* (2008) igenom tre punkter för genusanalys av text:

1. Synliggör texten både kvinnor och män?
2. Framställs kvinnorna och männen på ett nyanserat sätt i texten?
3. Tar texten upp relevanta könsaspekter?

Dessa använder jag mig av för analys och diskussion nedan. (Särskilt punkt 1 och 2 bör även kunna användas även för bilder.)

Utifrån *Jämställt språk* (Milles, 2008), *Bilder i läromedel* (Pettersson, 1991) och *Spov* (Selander, 1991) har jag sammanställt några parametrar som bör vara särskilt viktiga för en kritisk analys av läromedel:

- Könsneutralt - används han/hon när det gäller allmänna ordalag om musiker, elever, lärare osv. Förekommer exempelvis bilder på endast killar som spelar eller vice versa.
- Innehåller klumpigt formulerade meningar beträffande olika lärandetyper, med ord som begåvning/fallenhet etc.
- Är materialet språkligt och vad gäller layout är väl anpassat för de åldrar det riktar sig till.
- Förekommer illustrationer/bilder som kan uppfattas som stötande eller diskriminerande.
- Gör läromedlet skillnad mellan undervisningsmaterial som riktar sig enbart till pedagoger, och sådant som även elever kommer i kontakt med.

Med hjälp av ovan nämnda titlar, samt *Läromedel: det fria valet?* (Korsell 2007), har jag skapat en enkel ”modell” för analys av läromedel:

Illustrationer/bilder: Här analyseras hur dessa är beskaffade, samt vilket syfte de har i relation till läromedlets övriga innehåll. De kan förstärka det som ska förmedlas på ett kompletterande vis, verka utsmyckande eller syfta till att stimulera fantasin (Selander, 1991).

Text/språk: Analys av den språkliga nivån i ett läromedel vad gäller svårighet, och hur pass väl den överensstämmer med vad den tilltänkta målgruppen kan förväntas tillgodogöra sig.

Noter: Analyseras efter samma premisser som bild och text.

Kommentar: En kort analys av vilka värderingar ett läromedel förmedlar, vilken målgruppen bör vara, samt om de olika parametrar som utgör innehållet står i rimlig proportion till varandra (exempelvis om noter och text kontra grafiskt innehåll tycks ämnat för samma målgrupp). Kommentar kring metodiken samt det musikaliska innehållet. Till flera av läromedlen som analyseras finns tillhörande klingande material - jag har valt att inte analysera detta musikaliskt, utan nämner endast något om vilken typ av material det rör sig om.

4.4.3 Bortfallsanalys

Eftersom andelen som svarade på enkäten uppgår till ca. 51 % av populationen är en bortfallsanalys nödvändig. Jag tar hjälp av Trosts *Enkätboken* (Trost, 2012) för att genomföra denna analys. De generaliseringar som görs utifrån enkätsvaren bör läsas med försiktighet, eftersom det är svårt att visa att de är fullt ut representativa för hela populationen - dvs om de individer som inte svarat påverkas av faktorer som skulle haft inverkan på utfallet om de valt att delta. I de fall där resultaten redovisas i procent bör läsaren ha i åtanke att varje respondent utgör strax över 1 procent, då antalet svarande är 90 personer.

Jag har inga exakta siffror vad gäller det exakta antalet verksamma slagverkspedagoger inom Sveriges kommunala kulturskolor, men jag utgår från att de 176 lärare som enkäten skickats till utgör en stor och således representativ del av denna grupp. Detta bör också medföra att resultatet av enkätundersökningen ger en god överblick av hur det faktiskt ser ut inom föreliggande område.

Enligt Trost är det för det mesta större andel kvinnor än män som väljer att delta i enkätundersökningar. Då män är kraftigt överrepresenterade i urvalsgruppen är det dock inte aktuellt att ta hänsyn till denna aspekt i bortfallsanalysen.

En spekulation från min sida är att respondenter visar särskilt stark lojalitet gentemot studenter från det lärosäte där den egna examina erhållits. I detta fall skulle det därför kunna vara så att fler av de som studerat vid SMI, högskolan dit denna studie är knuten, svarat på enkäten jämfört med personer som utbildat sig vid annat lärosäte. Ca 25 % av de som svarat på enkäten har uppgett att de studerat/studerar vid SMI. Om SMI faktiskt står för utbildningen av motsvarande andel slagverkslärare verksamma inom Sveriges kultur- och musikskolor har jag inte några siffror på.

Möjligtvis hade andelen svarande blivit något större om jag skickat ut fler påminnelser. En annan faktor som kan ha spelat in är att en ganska stor andel av populationen fick enkäten skickad till sig under årets sista månader, en period då lärare generellt har särskilt mycket att göra. Ytterligare en sak som kan ha dragit ner svarsfrekvensen kan vara att enkäten var webbaserad - enligt Trost genererar postala enkäter ofta fler svar.

Även om jag hade hoppats på något högre svarsfrekvens, uppåt 70 %, var huvudsaken naturligtvis att få in tillräckligt många svar för att empirin skulle kunna anses tillräckligt tillförlitlig att grunda föreliggande studie på, och jag är trots allt tillfreds med denna del av undersökningen.

5 Resultat

I det här kapitlet redovisar jag resultaten från enkätundersökningen och litteraturstudierna. Först presenteras data från hela undersökningen, sedan har jag valt att lyfta fram resultaten avgränsade till vissa undergrupper, däribland utifrån vilket lärosäte respondenterna fått sin utbildning vid, samt efter antal år som yrkesverksam slagverkslärare. Därpå följer en enkel analys av de mest använda läromedlen. Det finns flertalet möjliga tolkningar av hur resultaten som redovisas i diagrammen korresponderar med varandra (se 5.4 Några av de mest påfallande resultaten).

De data jag anser är mest intressanta är de sammantagna, dvs. de som representerar hela populationen, hela landet, alla lärosäten för examina etc, eftersom det ger en helhetsbild av hur det faktiskt kan se ut. Anledningen till att jag ändå valt att redovisa inom populationen åtskilda resultat beror på att jag föresatt mig att ta reda på huruvida regionala skillnader kan skönjas, likaså skillnader som kan ha att göra med hur lång erfarenhet som aktiv slagverkspedagog man har bakom sig. Dessutom kan det vara intressant att, just eftersom antalet svarande skiljer sig markant mellan undergrupperna, titta på dem var och en för sig.

Vissa av svaren på sista enkätfrågan, den som löd ”*vilka är de böcker/material som du använder dig mest av i din undervisning?*”, var tämligen fåordiga, i stil med ”Fältskog, eget”. Många var däremot mer utförliga, och några gjorde till och med en egen rangordning av läromedel utifrån hur mycket tid som läggs på respektive material. Det vanligaste var att respondenterna nämnde två till fyra läromedel. I de fall där data från avgränsade grupper inom enkätundersökningen redovisas, är dessa att betrakta som fingervisningar snarare än statistiskt säkerställd fakta. Detta eftersom antalet respondenter i respektive grupp blir så pass litet, samt en inbördes ganska stor skillnad i antal respondenter grupperna emellan.

En av de mest frapperande resultat som denna studie synliggör, är den synnerligen omfattande snedfördelningen mellan män och kvinnor bland slagverkslärare i Sverige. Detta faktum blottläggs särskilt då undersökningen är kvantitativ, och kvinnor endast utgör någon enstaka procent av de slumpmässigt utvalda informanterna. Samma förhållande gäller bland författarna av de läromedel som förekommer i undersökningen. Med tanke på detta är det angeläget att granska och diskutera resultaten även ur ett genusperspektiv.

5.1 Enkätundersökning - resultat och data

Data redovisas i medelvärden. När det gäller mindre undergrupper redovisar jag även material som omnämns en gång, i övrigt redovisas först och främst läromedel som nämnts två eller fler

gångar/undergrupp. De verk som nämnts en eller två gånger i en större grupp redovisas under rubriken ”Samtliga svar”. Kolumndiagram illustrerar resultaten för de större undergrupperna.

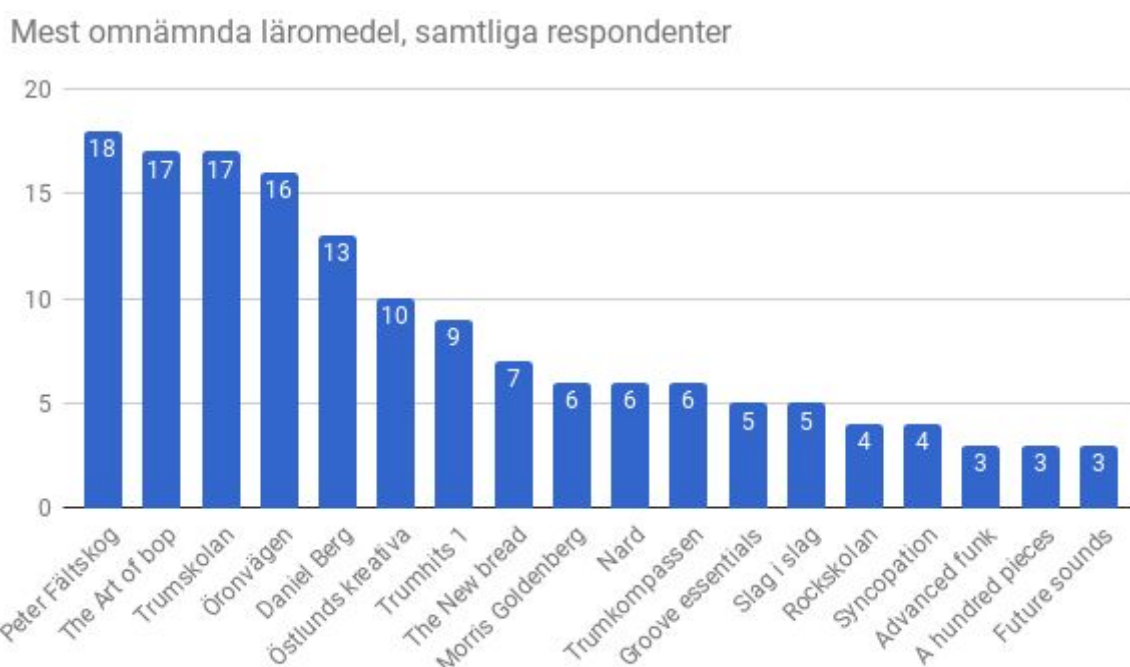
Notera att läromedel i vissa fall benämns efter författare i resultatredovisningen, istället för efter titel. Detta beror på hur enkätsvaren tedde sig för dessa läromedel. (se rub. 6.1 Metoddiskussion). Trots det gick att uttyda vilken bok som används mest av respektive författare i denna grupp, och därför har jag valt att analysera dessa under rubriken ”5.2 De mest populära läromedlen - analys”.

5.1.1 Samtliga svar

Antal svar: 90

År som verksam, medelvärde: 18

Uppskattad del av lektionstiden som läggs på undervisning från metodikmaterial: 45%

Figur 1. Mest omnämnda läromedel: Peter Fältskog (18), *The Art of bop drumming* (17), *Trumskolan* (17), *Öronvägen 1 till 4* (16), Daniel Berg (13), *Östlunds kreativa trumskola* (10), *Trumhits 1* (9), *The New bread* (7), Morris Goldenberg (6), *Nard* (6), *Trumkompassen* (6), *Groove essentials* (5), *Slag i slag* (5), *Rockskolan* (4), *Syncopation* (4), *Advanced funk studies* (3), *A hundred pieces for snare drum* (3) *Future sounds* (3)

1. Fältskog, Peter - *Trumskola* (Warner/Chappell Music Scandinavia, 2008)
2. Riley, John - *The Art of bop drumming* (Manhattan Music, 1994)
3. Jansson, Janne - *Trumskolan* (musikskolan.se, 2009)
4. Werner, Mats - *Öronvägen 1 till 4* (Beatnote, 2016)
5. Berg, Daniel - *Spela marimba del 1 & 2* (Lutfisken, 2008 resp. 2009)

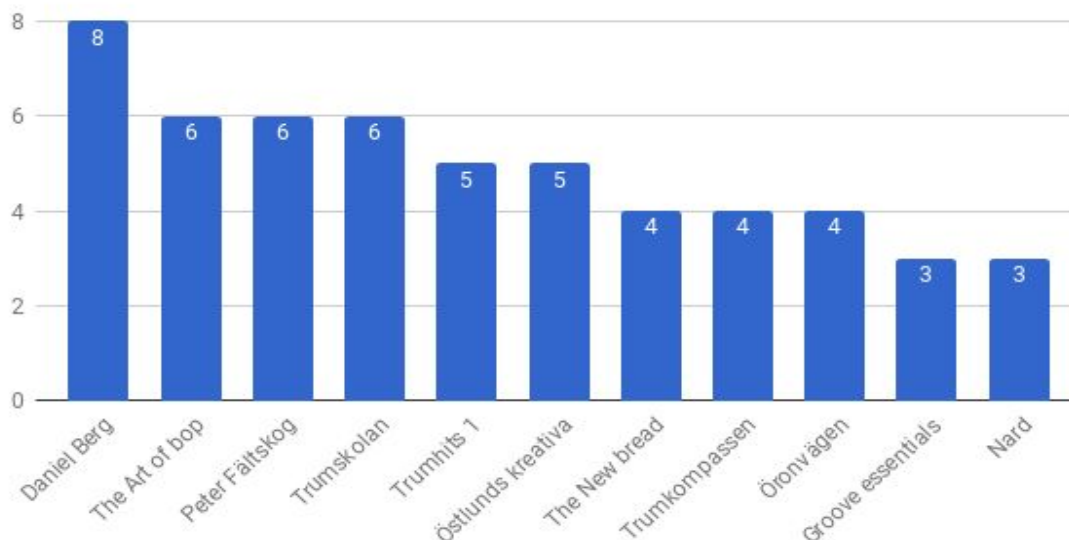
5. Berg, Daniel - *Easy duets Vol. 1 & 2* (Edition Svitzer, 2013)
6. Östlund, Lars - *Östlunds kreativa trumskola* (Lars Östlund, 2013)
7. Söderblom, Tom & Scherp, Anders - *Trumhits. 1* (Notfabriken, 2015)
8. Chester, Gary - *The New bread* (Modern Drummer Publications, 1985)
9. Goldenberg, Morris - *Modern school for snare drum* (Chappell, 1955)
9. Goldenberg, Morris - *Snare drum for beginners* (Chappell, 1970)
10. National association of rudimental drummers - *Nard* (Ludwig & Ludwig, 1937)
11. Käld, Fredric - *Trumkompassen* - (Slagverkstan, 2012)
12. Igoe, Tommy - *Groove essentials* - (Hudson Music, 2004)
13. Holmstrand, Bo - *Slag i slag 1 till 6* (Svensk skolmusik, 1986 resp. 1987)
14. Rolin, Hans - *Rockskolan* - (Brevskolan, 1988)
15. Reed, Ted - *Syncopation for the modern drummer* (Alfred Publishing Company, 2007)
16. Latham, Rick - *Advanced funk studies* (Alfred Pub Co, 2002)
17. Ajiro, Keisuke - *A hundred pieces for snare drum* (Kyodo Ongaku Shuppansha, 1985)
18. Garibaldi, David - *Future sounds* (Alfred Publishing Company, 1990)

5.1.2 Uppdelat efter år som verksam

0-10 år

Antal svar: 29. År som verksam, medelvärde: 7. Uppskattad del av lektionstiden som läggs på undervisning från metodikmaterial: 39%

Mest omnämnda läromedel, verksam 1-10 år

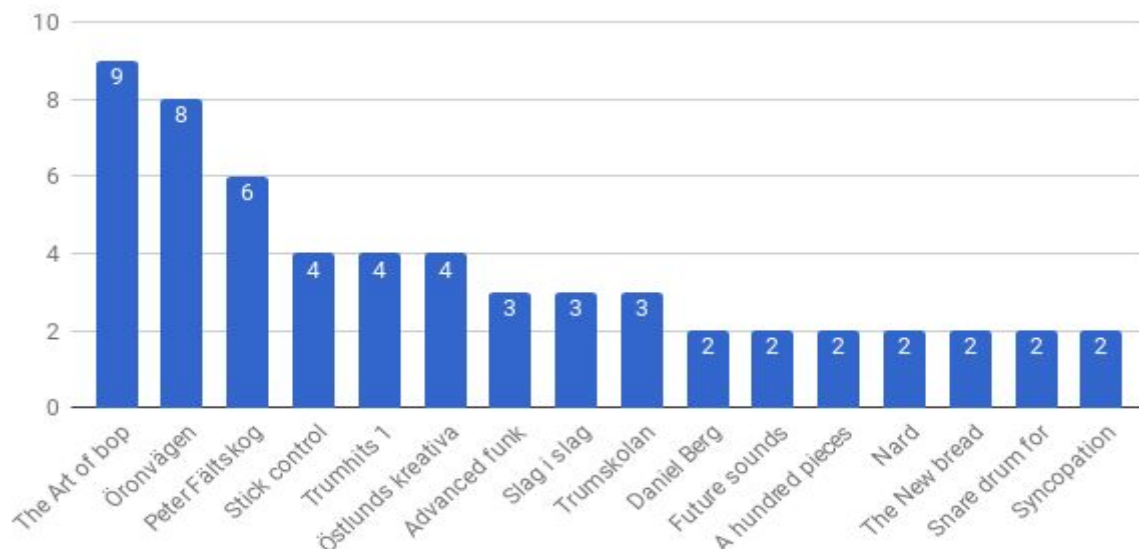

Figur 2. Mest använd litteratur: Daniel Berg (8), *The Art of bop drumming* (6), Peter Fältskog (6), *Trumskolan* (6), *Trumhits 1* (5), *Östlunds kreativa trumskola* (5), *Öronvägen* (4), *Trumkompassen* (4), *The new bread* (4), *Groove essentials* (3), *Nard* (3)

11-20 år

Antal svar: 29. År som verksam, medelvärde: 16. Uppskattad del av lektionstiden som läggs på undervisning från metodikmaterial: 44%

Mest omnämnda läromedel, verksam 11-20 år

Figur 3. Mest använd litteratur: *The Art of bop drumming* (9), *Öronvägen* (8), Peter Fältskogs (6), *Östlunds kreativa trumskola* (4), *Stick control* (4), *Trumhits 1* (4), *Advanced funk studies* (3), *Trumskolan* (3), *Slag i slag* (3), Daniel Berg (2), *The New bread* (2), *Nard* (2), *A hundred pieces for snare drum* (2), *Snare drum for beginners* (2), *Syncopation* (2), *Future sounds* (2)

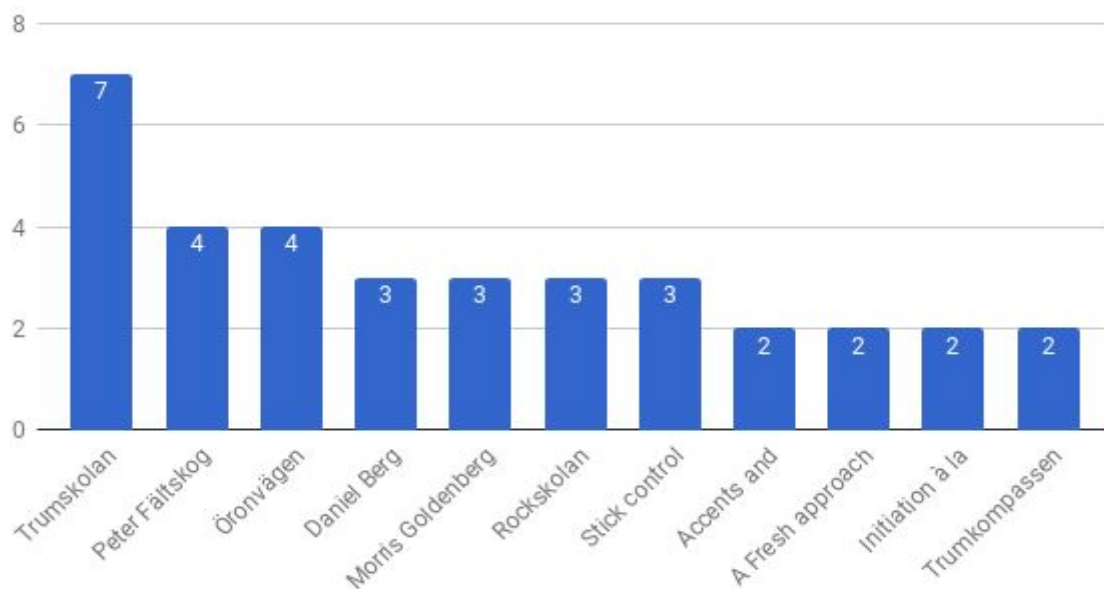
21-30 år

Antal svar: 25

År som verksam, medelvärde: 26

Uppskattad del av lektionstiden som läggs på undervisning från metodikmaterial: 47%

Mest omnämnda läromedel, verksam 21-30 år

Figur 4. Mest använd litteratur: *Trumskolan* (7), *Öronvägen* (4), *Peter Fältskog* (4), *Rockskolan* (3), *Morris Goldenberg* (3), *Daniel Berg* (3), *Stick control* (3), *Accents and rebouns* (2), *A Fresh approach to the snare drum* (2), *Initiation à la batterie* (2), *Trumkompassen* (2)

31- år

Antal svar: 7

År som verksam, medelvärde: 36

Uppskattad del av lektionstiden som läggs på undervisning från metodikmaterial: 59%

Mest använda läromedel (diagram överflödigt): *Trumskolan* (1), *Östlunds kreativa trumskola* (1), *Art of bop drumming* (1), *Rockskolan* (1), *Peter Fältskog* (1), *Syncopation* (1), *Stick control* (1)

5.1.3 Uppdelat efter lärosäten

(Resultaten uppdelade utifrån vilket lärosäte respondenterna utbildat sig vid.)

SMI - Stockholms musikpedagogiska institut

Antal svar: 23

År som verksam, medelvärde: 16

Uppskattad del av lektionstiden som läggs på undervisning från metodikmaterial: 45 %

Mest använda läromedel: *Daniel Berg* (6), *Trumskolan* (6), *Trumkompassen* (5), *Östlunds kreativa trumskola* (5), *Art of bop drumming* (3), *The new bread* (3), *Stick control* (3), *Peter Fältskog* (2), *Trumhits 1* (2)

KMH - Kungliga musikhögskolan

Antal svar: 9

År som verksam, medelvärde: 21

Uppskattad del av lektionstiden som läggs på undervisning från metodikmaterial: 37 %

Mest använda läromedel: *Art of bop drumming* (5), *Nard* (3), *The new bread* (2), *Rockskolan* (2), *Stick control* (2) *Trumskolan* (2), *Östlunds kreativa trumskola* (1), *Trumkompassen* (1), Daniel Berg (1), *Trumhits 1* (1), *Spela slagverk* (1), *Groove essentials* (1)

GU/HSM - Högskolan för scen och musik i Göteborg

Antal svar: 10

År som verksam, medelvärde: 16

Uppskattad del av lektionstiden som läggs på undervisning från metodikmaterial: 42 %

Mest använda läromedel: Peter Fältskog (5), *Trumskolan* (5), *Öronvägen* (4), *Art of bop drumming* (3), Daniel Berg (1), *The new bread* (1), *Slag i slag* (1), *Spela slagverk* (1), *Stick control* (1), *Syncopation* (1)

KAU/MHI - Musikhögskolan Ingesund

Antal svar: 9

År som verksam, medelvärde: 16

Uppskattad del av lektionstiden som läggs på undervisning från metodikmaterial: 50 %

Mest använda läromedel: Peter Fältskog (4), *Art of bop drumming* (2), *Trumhits 1* (2), *Öronvägen* (2), *Östlunds kreativa trumskola* (1), *Groove essentials* (1)

ÖU/MH - Musikhögskolan vid Örebro universitet

Antal svar: 7

År som verksam, medelvärde: 14

Uppskattad del av lektionstiden som läggs på undervisning från metodikmaterial: 50 %

Mest använda läromedel: *Trumhits 1* (3), *Groove essentials* (2) Peter Fältskog (2) *Rockskolan* (2), Daniel Berg (2), *Trumskolan* (2), *Öronvägen* (2), *Art of bop drumming* (1), *Slag i slag* (1),

LU/MHM - Malmö musikhögskola

Antal svar: 7

År som verksam, medelvärde: 28

Uppskattad del av lektionstiden som läggs på undervisning från metodikmaterial: 50 %

Mest använda läromedel: *Trumskolan* (3), *Öronvägen* (2), *Östlunds kreativa trumskola* (1), *Art of bop drumming* (1), *Trumhits 1* (1), *Syncopation* (1)

LTU/MH - Musikhögskolan i Piteå och övriga lärosäten

Antal svar: 6

År som verksam, medelvärde: 14

Uppskattad del av lektionstiden som läggs på undervisning från metodikmaterial: 42 %

Mest använda läromedel: Peter Fältskog (3), *Art of bop drumming* (1), *The new bread* (1), *Rockskolan* (1), *Syncopation* (1), *Öronvägen* (1)

Ej pedagogisk examen

Antal svar: 18

År som verksam, medelvärde: 19

Uppskattad del av lektionstiden som läggs på undervisning från metodikmaterial: 44 %

Mest använda läromedel: *Öronvägen* (4), Peter Fältskog (3), *Snare drum for beginners* (3), *Slag i slag* (2), Daniel Berg (2), *Östlunds kreativa trumskola* (2), *Rockskolan* (1), *Spela slagverk* (1), *Stick control* (1), *Trumskolan* (1)

5.1.4 Övrig litteratur

Förekommer i enkätsvaren en eller två gånger. Alfabetisk ordning.

Övriga svenska läromedel:

Easy duets Vol. 1 & 2 - Daniel Berg (Edition Svitzer, 2013)

Marching percussion ensembles - Daniel Berg, arr. av Per Björkqvist (förl. Edition Svitzer, cop. 2015)

Rockbandet trummor 1 och 2 - Jan Utbult, Pia Ålund (Musikskolan, 2007 resp. 2008)

Spela slagverk - Håkan Landgren, Hans Lindbäck (Ghermans musikförlag, 1985)

Startklart 1 och 2 (Trumset) - Jan Utbult

Time agent - Ronny Milianowicz och Mats-Erik Björklund (Notfabriken, 2008)

Trum- och slagverksskolan - Peter Svensson (Warner/Chappell Music Scandinavia, 1999)

Trumboken - Anders Lagerlöf (A, Lagerlöf, 1999)

Trumma på bild - Mats Werner (Beatnote, 2013)

Trummelitrum 1 och 2 - Johnny Runberg (Thore Ehrling, 1981 resp. 1990)

Övriga amerikanska läromedel:

Accents and rebounds for the snare drummer - George Lawrence Stone (Stone Percussion Books, 2012)

Advanced techniques for the modern drummer - Jim Chapins (Warner Bros. Publications, 2002)

Alfred's drum method 1 och 2 (Alfred Publishing Co. 1987 resp. 1988)

Afro Cuban grooves - Lincoln Goines, Bobby Ameen (Warner Bros. Publications, 1990)

The breakbeat bible - Michael Adamo (Hudson Music, 2010)

Breeze-easy method for drums - John Kinyon (M. Witmark & Sons, 1958)

Double bass drumming - Joe Franco (Warner Bros. 1993)

The drummers bible - Justin Scott (Chartwell Books, 2008)

The drummers cookbook - John Pickering (Mel Bay, 1993)

The drummers rudamental reference book - John Wooton (Rudimental Percussion Publications, 1992)

Drums book 1 och 2 - Kevin Tuck (online-material, World percussion music and resources)

The drumset musician - Rod Morgenstein (Hal Leonard Corporation, 1997)

Drumset performer - Steve Houghton, Wendell J Yuponce (Warner Bros. 1996)

Fourway coordination - Marvin Dahlgren, Elliot Fine (Alfred Music Publishing, 1985)
A fresh approach to mallet percussion - Mark Wessels (Mark Wessels Publications, 2004)
A fresh approach to the snare drum - Mark Wessels (Mark Wessels Publications, 2013)
A fresh approach to the drum set - Mark Wessels (Mark Wessels Publications, 2012)
A funky primer for the rock drummer - Charles Dowd (Alfred, 1987)
George Hamilton Green's instruction course for xylophone - George Hamilton Green (Meredith Music Publications)
Linear drumming - Mike Johnston (Mikes Lessons, 2009)
Survival guide of the modern drummer John Riley (Alfred Music, 2015)
Modern school for snare drum - Morris Goldenberg (Chappell, 1955)
The new method for Afro Cuban drumming - Jimmy Branly (Hudson Music, 2004)
Primary handbook for mallets - Garwood Whaley (Meredith Music Publications, 2002)
Ultimate realistic rock - Carmine Appice (Alfred Music, 2006)
66 drum solos for the modern drummer - Tom Hapke (CLMC, 2001)
 40 essential snare drum rudiments - online-material publicerat av Vic Firth

Övriga författare:

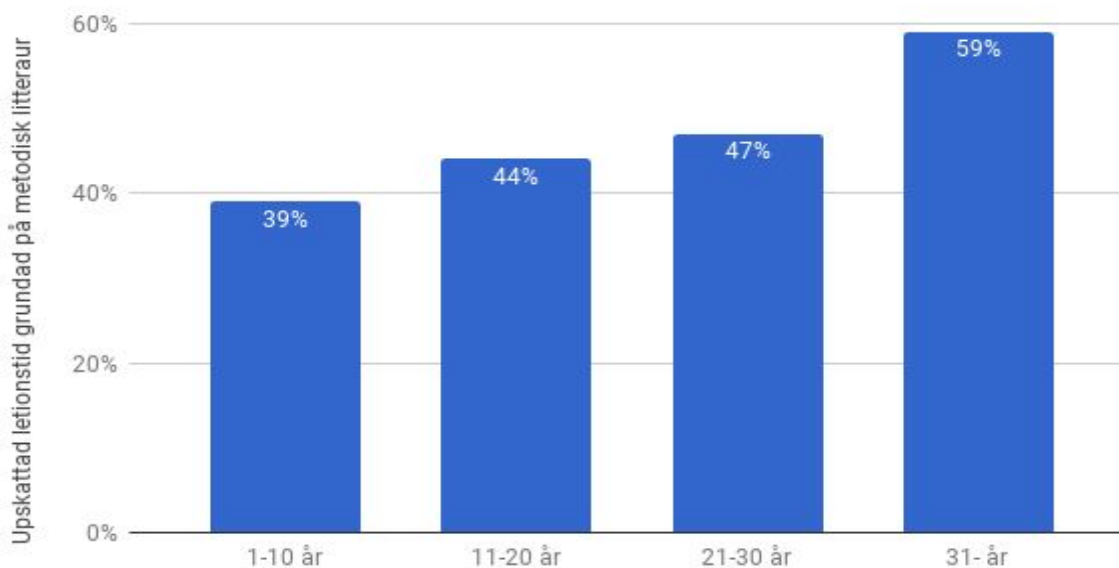
Dave Weckl, Gary Chaffee, Joe Morello.

Kommentar: Dessa musiker, tillika läromedelsförfattare, står var och en för en viss produktion av material, men titlar nämns i enkätsvaren.

*Se bilaga 2 för en komplett förteckning av läromedlen i studien, samt andra indelningar av dem.

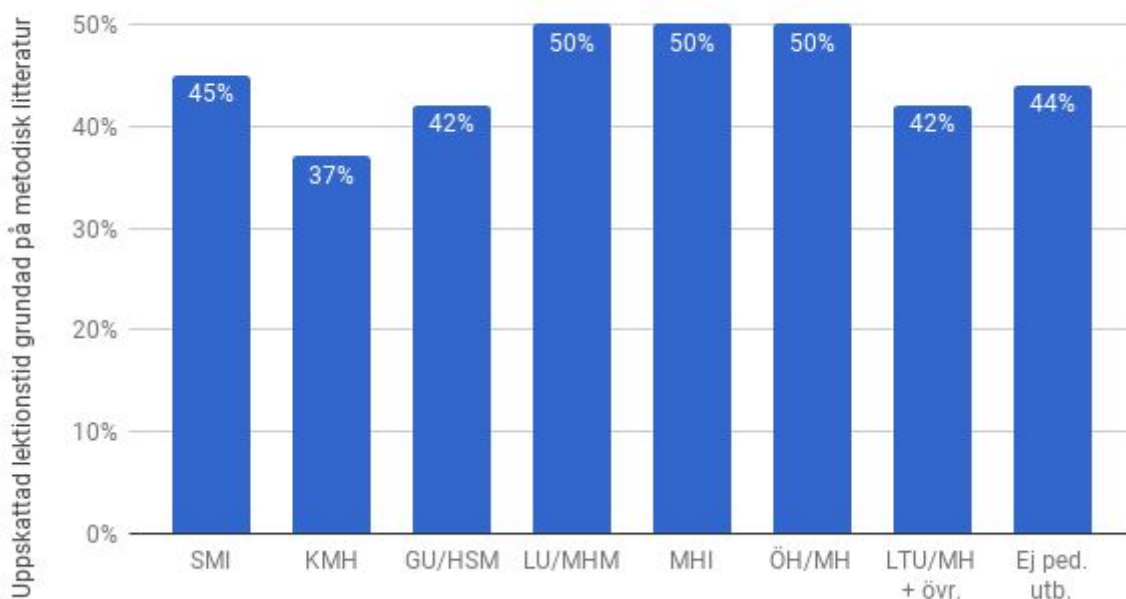
5.1.5 Lektionstid grundad på metodisk litteratur

Lektionstid grundad på metodisk litteratur, efter år som verksam

Figur 5

Lektionstid grundad på metodisk litteratur, efter lärosäte

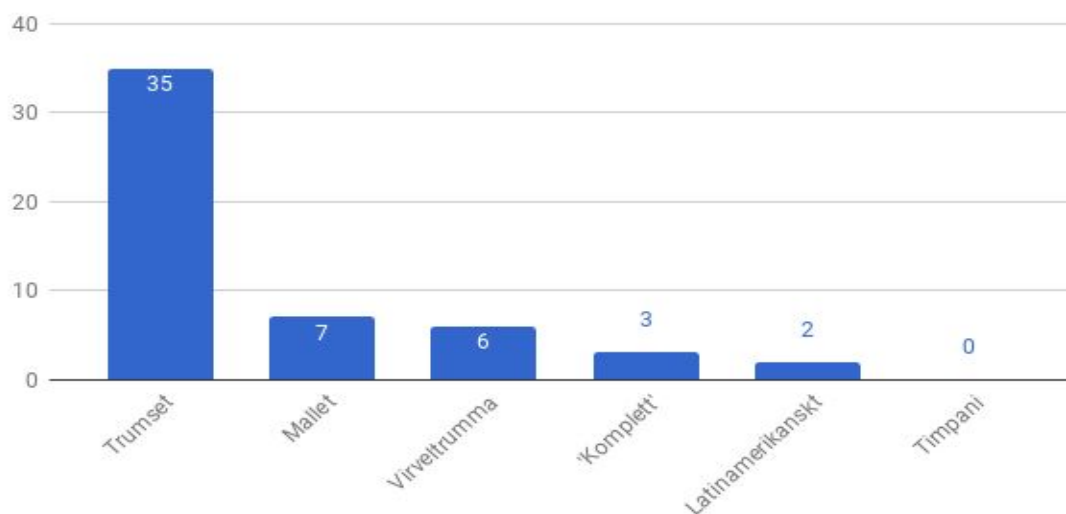

Figur 6

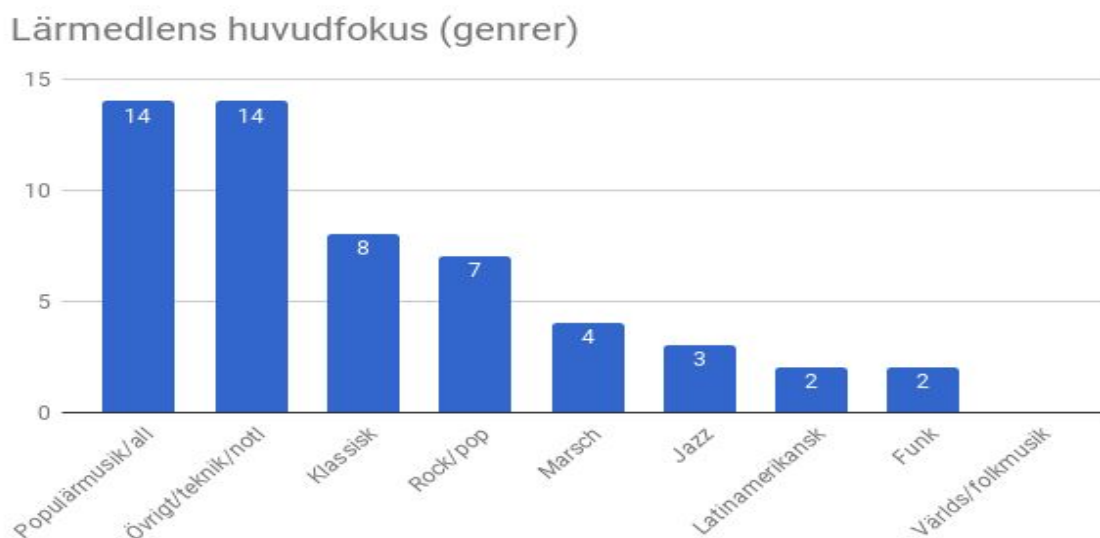
5.1.6 Läromedel för olika typer av slagverk och genrer

Här följer ett försök att kategorisera de läromedel som förekommer i enkätsvaren efter vilken typ av slagverk och genrer de fokuserar på. Notera att detta endast är min bedömning av var respektive läromedels fokus ligger. Det är en fråga från min sida aningen godtycklig analys. Dock säger den något om hur fördelningen faktiskt ser ut. Med komplett trumskola avser jag material som i någon mån täcker in stora fält vad gäller instrument och/eller genrer - "komplett" har alltså här inte någon ordagrann innebörd. Varje läromedel förekommer endast en gång i dessa diagram.

Läromedlens huvudfokus (instrument)

Figur 7

Figur 8

5.2 Analys av de mest populära läromedlen

Peter Fältskog (*Trumskola*)

Författare: Peter Fältskog

Förlag: Warner/Chappell Music Scandinavia, 2008

96 s.

Språk: Svenska, Danska, Finska. Språklig nivå: enkel

Noter: Mycket stora och tydliga noter de första 68 sidorna, ryms endast tre notsystem per sida. Därefter mer normalstora noter.

Illustrationer/bilder: Några enstaka instruktiva fotografier.

Klingande material: CD med klingande förebildning av notmaterialet, samt 13 play-alonger

Kommentar: 18 av 90, alltså 20 %, av respondenterna uppger att de använder Peter Fältskogs material. Detta pekar alltså på att Fältskog är den läromedelsförfattare vars material används flitigast inom slagverksundervisningen på Sveriges kulturskolor. Det är i enkätsvaren vanligt att läromedel författade av Peter Fältskog omnämns som "Fältskogs böcker" eller liknande, utan närmare precisering av exakt vilket av hans läromedel som åsyftas. Därav "*Peter Fältskogs böcker*". I undersökningen är dock den absolut vanligast förekommande av Fältskogs böcker *Trumskola* (ej att förväxla med Janne Janssons bok med snarlikt namn).

Fältskogs *Trumskola* är "basic" till upplägget, med stora tydliga notsystem. En hörnsten i det metodiska upplägget tycks var de medföljande lösbladen med variationer för hihat-foten, med luckor så de kan läggas över de stora notsystemen och skapa "nya notbilder". Jag ställer mig frågan om det är det enklaste sättet att lära ut detta på. Kompskisserna som hör till play along:erna ligger längst bak i boken, och verkar ämnade för elever som kommit en bit med

trumspelet. Fältskog står i den bemärkelsen för en helt annan metodik än författarna bakom *Trumhits 1* (se nedan), och kan sägas stå längre från Deweys syn på lärande vad gäller koppling till verkliga spelsituationer.

Boken är ett av få läromedel i denna undersökning som på ett konkret sätt tar upp praktiska saker utöver själva musicerandet, i detta fall en grundlig genomgång av mikrofonplacering för trumset. Så när som på att framsidan visar en manlig trummis, Fältskog själv, finner jag inget att anmärka på ur genusperspektiv, varken för text eller bild.

The Art of bop drumming

Författare: John Riley

Förlag: Manhattan Music, 1994

80 s.

Språk: Engelska. Språklig nivå: Ej enkel. Mycket text, krävs viss kunskap om musikterminologi på engelska.

Noter: Tydlig notskrift i modern stil, ej ”realbook-estetik”¹.

Illustrationer/bilder: Ett tiotal svartvita fotografier. Helsidor.

Klingande material: medföljande CD

Kommentar: *The Art of bop drumming* har i Sverige kommit att bli ett standardverk inom slagverksundervisning inriktad mot jazz. Trots att denna studie rör undervisning inom kulturskolor, som generellt inte fokuserar på mer komplexa genrer, omnämns *The Art of bop drumming* frekvent i enkätsvaren. Detta pekar på dess betydelse som metodiskt underlag, då en elev börjar intressera sig för jazz. Metodiken bygger till stor del på grundläggande jazzkoordinationsövningar, vilka presenteras takt för takt.

Bilderna föreställer välkända, uteslutande hädangångna manliga jazztrummisar, som var verksamma inom bop- och storbandssammanhang. Att inte en enda kvinna figurerar i boken är problematiskt, och den upplevs förmedla bop-genren på ett patriarkalt manér.

John Rileys andra välkända bok, *Beyond bop drumming*, nämns i enkätsvaren ofta tillsammans med *The Art of bop drumming*. Denna förekommer dock aldrig för sig själv, vilket är föga förvånande med tanke på att få elever inom kulturskoleverksamhet hunnit uppnå en så pass hög spelmässig nivå att det finns någon särskild vits med att utgå från detta material. Till dessa böcker följer varsin CD med exempel och playalonger, där flera namnkunniga musiker medverkar.

Trumskolan

Författare: Janne Jansson

Förlag: musikskolan.se, 2009

96 s.

Språk: Svenska. Språklig nivå: enkel, med korta anvisningar och tips.

Noter: tydliga noter, åtta system per sida och ca. två takter per system.

---

¹ Med realbook-estetik syftar jag på de noter av handskrivnen karaktär, som kommit att bli vanliga inom ”jazzvärlden”, allt sedan transkriptioner av jazzlåtar började spridas (till först ut utan tillstånd).

Illustrationer/bilder: Några enstaka instruktiva fotografier.

Klingande material: DVD

Kommentar: 17 av respondenterna, ca 19 %, använder sig av *Trumskolan*, vilket medför att materialet är det enskilt mest använda, även om Peter Fältskog omnämns oftare än Jansson som författare. Boken vänder sig till nybörjare, men även till dem som vill utveckla mer avancerat spel. Med andra ord avser Janne Jansson att ha ett mycket brett spann vad gäller svårighetsgraden, och bokens innehåll är mycket riktigt ganska brett i den bemärkelsen. Upplägget har inte någon tydlig progression i kronologin, utan metodiken bygger enligt förordet snarare på att man tar delarna i den ordning som känns lämpligt. Bokens disposition är till stor del indelad efter genrer, och inkluderar de vanligaste stilarna inom afromusik², även om exempelvis "latin" ges mycket sparsamt utrymme.

Estetiskt ger boken inte intryck av att vända sig till yngre åldrar. De nybörjare som Jansson avser skulle snarare kunna vara elever som börjar spela i tidiga tonåren, eller möjligen i 10-11-årsåldern. Den text och de enstaka bilder som förekommer, har jag inte något särskilt att anmärka på ur ett genusperspektiv. Med undantag för att endast manliga trummisar omnämns som "referenser" i samband med att vissa genrer och trumkomp presenteras.

Öronvägen 1 till 4

Författare: Mats Werner

Förlag: Beatnote, 2016

ca. 40 s. per häfte

Språk: Svenska. Språklig nivå: ganska enkel, informativ svenska

Noter: Tydliga noter. Oftast två - fyra takter per system. Bitvis tätt mellan systemen, upp till elva system per sida.

Illustrationer/bilder: ej mycket bildmaterial. Något enstaka instruktivt fotografi.

Klingande material: webbaserat material, playalonger och exempel.

Kommentar: Hålls uppdaterade, senaste versionen av *Öronvägen 1* (9.7) publicerades 2016. Det klingande materialet finns nu tillgängligt online, till skillnad från tidigare upplagor då det följde med som CD. Bitvis upplever jag noteringen som lite väl kompakt, speciellt med tanke på att den första delen enligt författaren är ämnad för nybörjare, från nio år och uppåt. De skriftliga instruktioner som förekommer frekvent, några meningar per sida, är rakt formulerade utan försök att linda in budskapet på något lättsamt vis.

Metodiken i häftena är främst uppbyggd kring stilar, som presenteras först som komp, och sedan med genremässiga fill-in. Häfte 1 och 2 bygger på kapitel, som vart och ett avslutas med en kort teoridel, medan häfte 3 och 4 endast är strukturerade utifrån genrer. Werner har även utvecklat en metod baserad på enbart bilder av trummor, där varje bild motsvarar ett slag. Den förekommer i första delen, och kan säkert vara till hjälp för de nybörjare som trivs

---

² Afromusik, eller afroamerikansk musik, avser de genrer som på något vis är besläktade med de musiktraditioner som afrikanska slavar förde med sig till de amerikanska kontinenterna (Statens kulturråd, 1989). Begreppet används här i dess vidaste mening, och innefattar de flesta av de stilar, förutom klassisk musik, som vanligtvis förekommer på Sveriges kulturskolor.

med den typen av inlärning. I stort är det visuella intrycket lite anonymt, med en avskalad estetik som kanske snarare tilltalar lite äldre elever.

Öronvägen kan i princip sägas vara ett könsneutralt material, både vad gäller text och bilder. De saker som trots allt som inte är neutrala i det avseendet, är att de trummisar som här och var nämns i samband med en viss stil, ett fill-in etc, endast utgörs av män. De 5-6 musiker som spelar på det klingande materialet är också endast män.

Varje del utom den fjärde innehåller en kort instruktion för stämning av trummor. I den tredje delen är inkluderat ett lite längre avsnitt där trumteknikern Martin Brengesjö ger tips på hur man stämmer och tar sköter trummor (samt en del andra grundläggande tips kring trumspel - lite oklart varför Brengesjö och inte Werner tar upp dessa).

Daniel Berg (*Spela Marimba del 1 och 2*)

Författare: Daniel Berg

Förlag: Lutfisken, 2008 resp. 2009

Vardera häfte är 48 s.

Språk: Svenska. Språklig nivå: mycket enkelt språkbruk. Ej tillhörande klingande material.

Noter: Stora noter, fyra takter per system.

Illustrationer/bilder: Ja, svartvita illustrationer på varje sida.

Klingande material: Nej.

Kommentar: Daniel Berg är den läromedelsförfattare vars material enligt denna undersökning används i särklass mest inom malletundervisningen på kulturskolor i Sverige. Berg nämns främst i samband med hans häften ämnade för nybörjare, *Spela Marimba del 1* och *2*. Dessa häften riktar sig främst mot yngre elever, vilket märks tydligt både vad gäller musikaliskt innehåll, text och illustrationer. Bilderna ges mycket utrymme och visar för det mesta en kille som skulle kunna vara en ung Daniel Berg. Denna figur förmedlar instruktioner och teori via pratbubblor på ett lättsamt vis.

Det faktum att "huvudpersonen" i boken (det förekommer även några andra figurer), är en manlig karaktär, medför att ingen som helst balans mellan könen råder vad gäller illustrationerna. Den text som förekommer upplever jag dock som neutral ur detta hänseende - med ett undantag, nämligen att de tre musiker/kompositörer rekommenderas som inspirationskällor alla är män.

Det musikaliska stoffet utgörs av låtar, varav många är skrivna av författaren själv. I övrigt består det av kända melodier; visor, poplåtar, filmmusik osv. Att även övningar presenteras som låtar kan vara ett smart drag med tanke på målgruppen.

Materialet i *Spela Marimba del 2* börjar bli så pass avancerat att det lämpar sig för elever som har passerat nybörjarstadiet. Dock är estetikens densamma som i den första delen, vad gäller bilder osv. Kan hända tilltalar det inte alla elever som kommit upp lite i ålder. Speciellt som intresset för malletinstrument hos många slagverkselever väcks efter hand, kanske efter att initialt spelat trumset, skulle det i den andra delen kunna lämpa sig med aningen mer "neutrala" bilder. Samtidigt passar säkert nuvarande utförande de yngre elever som kommit en bit med mallet-färdigheterna.

Östlunds kreativa trumskola

Förf: Lars Östlund

Förlag: Lars Östlund, 2013

203 s.

Språk: Svenska. Språklig nivå: Enkel

Noter: Tydliga noter. Standardutförande, inte särskilt lämpade för nybörjare.

Illustrationer/bilder: Inga bilder.

Klingande material: Nej.

Kommentar: 10 av de 90 respondenterna nämner *Östlunds kreativa trumskola*. Intressant är att boken innefattar avsnitt inom olika genrer och skolor som är tydligt inspirerade av främst amerikansk litteratur som kommit att bli standardverk inom slagverksundervisning. Exempel på sådana verk är John Rileys böcker om jazztrumspel samt Gary Chesters *The New bread*. Några övningar skulle även kunna vara inspirerade av *Slag i slag* (Holmstrand, 1985). Även om Östlunds bok är relativt tjock, 203 sidor, förekommer dessa mer eller mindre tydligt inspirerade avsnitt i tämligen nedbantat format jämfört med ”originalen”.

Boken är skriven på svenska, men många engelska uttryck och termer förekommer, som ”daily drills”, likaså är namnen på många av etydena på engelska. Det har sina fördelar att elever får vänja sig vid den engelska (ofta amerikanska) vokabulär, som kommit att ta så stor plats inom musikvärlden, i synnerhet inom vissa genrer. Samtidigt kanske elever inte lär sig de svenska namnen, och risken finns för ”språkförobistringar” i andra sammanhang, t.ex. orkestrar där terminologin är mer svenskt orienterad.

Rent estetiskt liknar *Östlunds kreativa trumskola* snarast ett slags lexikon eller realbook, som inte har någon uppenbar metodik eller målgrupp vad gäller ålder och spelnivå. Värt att notera är också att inom de undergrupper av studien där Östlunds material nämns oftare, nämner färre respondenter de ”klassiska verk” som kan sägas tillhöra kanon inom detta fält. Min uppfattning är således att Östlunds kreativa trumskola syftar till att mellan ett par pärmar rymma det viktigaste från några av de mest välkända amerikanska läromedlen. Av denna studie att döma lyckas Östlund med denna föresats - både vad gäller innehåll och hur materialet faktiskt används av pedagoger.

Trumhits 1

Förf: Tom Söderblom & Anders Scherp

Förlag: Notfabriken, 2015

80 s.

Språk: Svenska. Språklig nivå: enkel

Noter: Tydliga noter, standardstorlek

Illustrationer/bilder: Färgglada illustrationer på varje uppslag, tillåts ta stort utrymme.

Klingande material: Boken innehåller formskisser för trumset till originalinspelningar av kända låtar.

Kommentar: *Trumhits 1* är den mest populära play along-boken bland respondenterna (även om det inte rör sig om regelrätta play along-spår där det finns mixar både med och utan trummor). Metodiken bygger på att lära sig spela främst utifrån låtar, och kan således kopplas till pragmatiska idéer för lärande eftersom det finns en stark verklighetsförankring i detta upplägg. Boken har ett tydligt upplägg med en låt per uppslag, och avslutas med ett "register" över de trumkomp boken innehåller. Jag upplever att det en aning barnsliga intryck boken ger, med stora färgglada bilder och muntra figurer som på ett käckt vis förmedlar tips och trix, inte riktigt står i proportion till de tämligen små noterna. Det ryms nio system och mellan fyra och åtta takter per rad. Eftersom det är tydligt att bokens främsta målgrupp är nybörjare i yngre åldrar kanske det kan vara värt att tänka igenom storleken på noterna inför en eventuell nyttigåva. Överlag upplevs låtmaterialet adekvat, och innefattar formskisser till en någorlunda bred repertoar - även om den nästan i sin helhet skulle kunna platsa på ett typiskt "coverig".

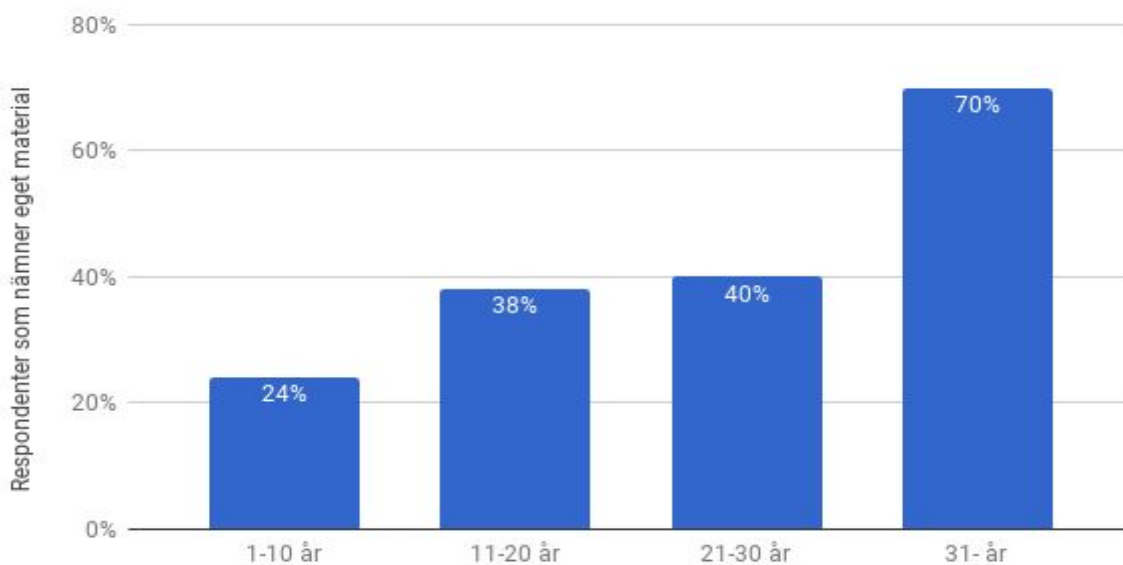
Det dröjer ända till sida 55 innan den kvinnliga karaktären ses spela trummor, vilket kan ha betydelse eftersom det är troligt man börjar från början av boken och arbetar sig framåt - trots att låtarna står i bokstavsordning.

5.3 Eget material

Det i enkätsvaren mest omnämnda materialet är "eget material" eller annan liknande formulering. De flesta av deltagarna som nämner eget material gör det utan att närmare beskriva vad det består av. Även om jag med denna studie inte primärt avsåg att ta reda på detta, är fenomenet med eget material så påtagligt att det redovisas i det följande. (Respondenter som *nämner* eget material.)

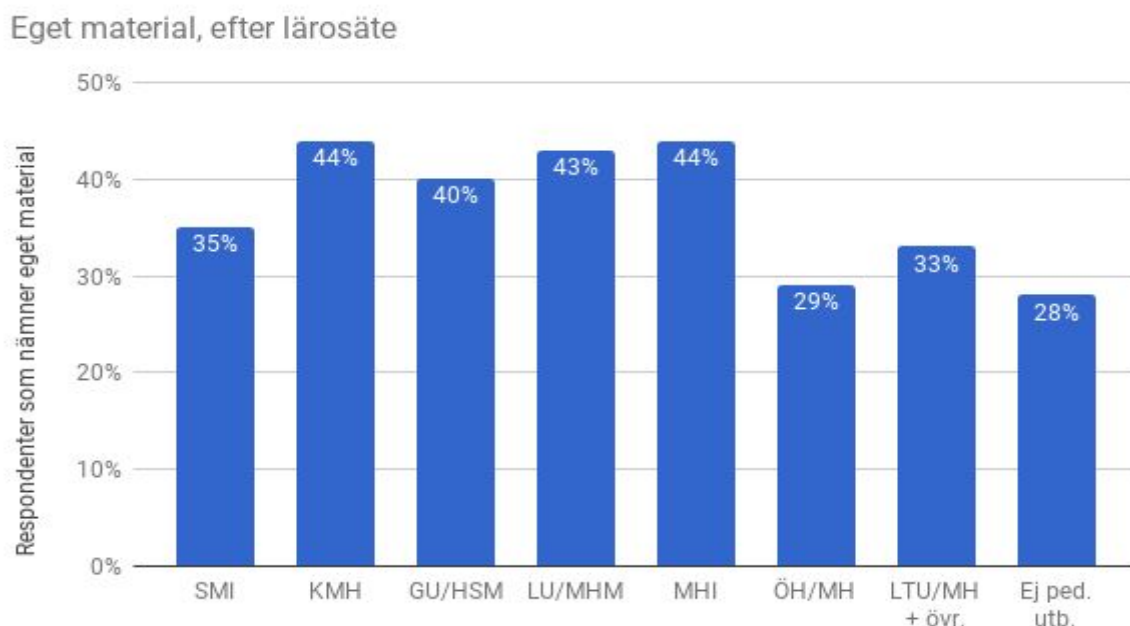
Efter antal år som verksam:

Eget material, efter år som verksam

Figur 9

Efter lärosäte:

Figur 10

Totalt: 36 %

5.4 Några av de mest påfallande resultaten

Här följer några av undersökningens resultat i punktform.

- En tydlig trend tycks vara att ju fler år en slagverkslärare varit yrkesverksam, desto större del av lektionstiden utgår från läromedel (se figur 5).
- Ju längre man har varit yrkesverksam, desto mer lektionstid ägnas åt "eget material" (se figur 9).
- Den del av lektionstiden som respondenterna uppskattar ägnas åt spel från metodisk litteratur ligger ganska nära riksgenomsnittet 45 %, oavsett vid vilket lärosäte man är utbildad. KMH sticker ut en aning med 37 % (se figur 6).
- Andelen respondenter grundat på lärosäte som nämner eget material kretsar också ganska nära riksgenomsnittet 36 % oberoende av lärosäte. Gruppen utan pedagogisk utbildning samt ÖH/MH använder minst andel eget material, 28 respektive 29 procent (se figur 10).
- Lärare som som fått sin utbildning vid KMH urskiljer sig i undersökningen då man tycks använda betydligt större andel amerikanska läromedel än övriga lärare, och mindre andel svenska.

- Läromedel med huvudfokus mot trumset står för en betydligt större andel av titlarna i denna undersökning, än material med annat fokus. Detta förhållande bör ganska väl spegla hur mycket lektionstid som läggs på trumset respektive andra slagverksinstrument generellt.
- Material för malletundervisning utgör en mycket liten del av de titlar som förekommer i undersökningen. Daniel Berg ligger bakom en stor majoritet av den malletlitteratur som används.
- De läromedelsförfattare som förekommer i studien utgörs av en på flera vis homogen grupp, exempelvis vad gäller etnicitet och könstillhörighet. Eventuellt avspeglar sig detta i det musikaliska stoffet vad gäller genrer och annat innehåll.
- Endast ett av läromedlen är författat av en kvinna.
- *Trumskolan* (Janne Jansson) är enligt denna undersökning den vanligast förekommande boken
- Det är mindre vanligt att respondenter nämner flera av de mest populära titlarna. Mer vanligt tycks vara att en av dessa används som grund, medan amerikansk litteratur används som komplement.

Beträffande några av de mest omnämnda läromedlen går det att se skillnader utifrån var respondenterna fått sin utbildning, vilket indirekt kan avspegla sig i regionala skillnader. Ett exempel:

- *Öronvägen* används i stort sett inte av någon av de respondenter som fått sin utbildning i Stockholm (vare sig vid KMH eller SMI), medan detta material hör till de mest populära bland de som utbildat sig vid övriga lärosäten eller saknar utbildning.

6 Diskussion

I avsnittet Resultatdiskussion sätts resultaten av undersökningen i relation till den forskning som jag redogör för under rubriken Bakgrund och tidigare forskning (sid. 7-10), samt granskas ur ett pragmatiskt perspektiv. Här tar jag också upp eventuella konsekvenser av de förhållanden som resultaten pekar på. Detta åtföljs av avsnittet Metoddiskussion, där jag tar upp för- och nackdelar med de metoder jag använt mig av. Slutligen, under ”Vidare forskning”, ger jag förslag på ämnen som är förknippade med denna uppsats - sådant som jag fått upp ögon för under arbetets gång - och som jag hoppas blir stoff för framtida undersökningar.

Det har under arbetets gång blivit allt mer tydligt hur angeläget det är att inta en normkritisk hållning, främst gentemot de sammantagna resultaten. Därför har jag låtit genusperspektivet få mycket utrymme även i diskussionsavsnittet. Även vad gäller aspekter som mångkultur, globalisering osv, är det tydligt att populationen läromedelsförfattare inom slagverksfältet inte särskilt väl avspeglar befolkningen i stort.

6.1 Resultatdiskussion

Sett ur ett pragmatiskt perspektiv kan man hävda att resultaten passar in på vad Dewey framhåller som positivt, om man utgår från att den stora mängden läromedel som förekommer används till att skapa en mer individanpassad undervisning.

Varje individ ska erbjudas möjligheter att använda sin egen förmåga i en meningsfull verksamhet. Med medvetande, individuell metod, originalitet [...] menas kvaliteten på avsiktlig eller riktad handling. Om vi handlar utifrån denna övertygelse kan vi, även med konventionella metoder, kräva mer skapande originalitet än vad som utvecklas idag. Att tvinga på alla en likriktad allmän metod alstrar medelmåttighet hos alla utom den exceptionelle. (Dewey, 1999 s. 217)

Detta är å andra sidan inte nödvändigtvis hela sanningen, eftersom dessa data inte säger något om mångfalden i den enskilda lärarens användning av läromedel. Av enkätsvaren framgår emellertid att de flesta lärare inte förlitar sig på endast något enstaka läromedel. Att så pass många tar upp eget material kan också ha att göra med behovet av mer individuellt anpassade läromedel.

Utifrån pragmatismens idéer kring hur utbildning och demokrati bör samverka, bör vissa av resultaten i denna undersökning ses som problematiska. Exempelvis speglar de föga samhällets strävan mot ökad jämställdhet samt öppenhet för de kulturer som finns representerade i samhället. Då det ekonomiska underlaget för kulturskolor oftast till stor del utgörs av skattemedel på kommunal nivå, bör dess verksamhet i första hand syfta till att tillgodose medborgarnas kulturella intressen snarare än att bevara konstarter och konstideal (SOU 2016:69).

6.1.1 Att välja material som passar eleven

Oaktat genrerna, skulle det kunna ses som positivt att många av de lärare som svarat på enkäten, var och en nämner flera olika läromedel som är helt olika sinsemellan - vad gäller layout, språkbruk, svårighetsgrad osv. Det bör underlätta arbetet i att hitta lämpligt material till varje elev. Om materialet används på lämpligt vis går detta i linje med hur Kulturskoleutredningen (SOU 2016:69) ser på vikten av att lärare inom kulturskolor är öppna för varje enskild elevs konstnärliga drivkrafter och ambitioner.

Det går naturligtvis att hävda att det är bra att hålla sig till en tydlig linje, vilket skulle kunna underlättas av en metodik som i stort sett uteslutande bygger på endast en väl beprövad och noga genomarbetad trumskola. Vad de flesta slagverkslärare har gemensamt tycks dock vara att de inte bygger sin undervisning på detta sätt, utan snarare skraddarsyr sin undervisning utifrån individen. Detta bör i sammanhanget ses som positivt, och det kan eventuellt främjas av att mycket eget material används (givet att det är av god kvalitet) - för det bör ju rimligtvis vara en elevs lärare som bäst känner till vad eleven behöver jobba med. Utgår läraren till alltför stor del från något enstaka färdigt metodiskt material, riskerar undervisningen att bli platt och inte se till individen.

Bidragande till att detta överhuvudtaget är möjligt är säkerligen att det för kulturskoleverksamhet i Sverige inte finns någon gemensam läroplan så som det gör för grundskola och gymnasium - det är upp till varje lärare att själv komma fram till vad som är rimliga lärandemål och utifrån dessa anpassa undervisningsmaterialet.

Som jag ser det finns det med detta system för- och nackdelar. Till fördelarna hör att det enklare går att individanpassa undervisningen och göra den mer personlig för både lärare och elev. En inte lika positiv aspekt skulle kunna vara att undervisningen upplevs mindre strukturerad och målinriktad, och i värsta fall hämmar elevens motivation att öva osv. Detta ställer högre krav på den enskilde läraren vad gäller att staka ut mål och delmål för undervisningen - och kommunicera dem till eleven.

6.1.2 Läromedlens tillgänglighet

Då jag under arbetets gång haft tillfälle beställa in flera av de titlar som förekommer i enkätsvaren, har vissa (dock inte de mest använda) visat sig svåra eller omöjliga att få tag på, särskilt vad gäller lite äldre litteratur. De lärare som använder sig av sådant material blir rimligtvis tvungna att kopiera väldigt mycket, förutsatt att det inte kan anskaffas på annat vis.

I några fall, när man hittar ett läromedel på någon ”online-butik” för musiktryck eller liknande, står att läsa ”kassett ingår”. Det gäller även för dessa titlar vid sökning Libris (KB) (att nämna att många idag inte har tillgång till kassettbandspelare tycks väl överflödigt). Detta gäller dock ingen av de mer populära titlarna, då det vad gäller kompletterade, klingande material för det mesta ingår en cd-skiva. Värt att ha i åtanke, för både författare till undervisningsmaterial och för pedagoger, är att många numera saknar cd-spelare i hemmet. Elever i yngre åldrar kanske överhuvudtaget aldrig har använt sig av en cd-skiva. Det är alltså viktigt att, som Dewey (1999) såväl som Schenck (2000) poängterar, att inte endast fortsätta i gamla hjulspår utan, applicerat på detta fall, hitta nya vägar för elever att tillgodogöra sig klingande material.

6.1.3 Läromedlens svårighetsgrad

Jag vill således lyfta fram det problematiska i att många av de, främst svenska författare, som ligger bakom material som används flitigt på kulturskolor runt om i landet, producerar läromedel som explicit syftar till att täcka in vitt skilda åldrar och nivåer mellan ett par pärmar.

[...] progressionen i spelböcker tycks ofta negligera rikedom och nöjet i repetition, fördjupning och jag-kan-känsla. (Schenck, 2000 s. 63)

Det bör tilläggas att inte alla läromedel som förekommer i denna studie står för en tydlig metodik. I flera fall, vad gäller de svenska läromedel som är mest populära, finns ingen direkt progression i upplägget - något som i vissa fall nämns i författarens förord genom uppmaningen att spela innehållet i den ordning som var och en finner lämpligast. Detta gäller främst de böcker som syftar till att täcka in stora områden beträffande genrer och

svårighetsgrad. Detta skulle kunna vara skäl till en viss försiktighet då man som lärare ber en elev, särskilt i yngre ålder, att skaffa materialet i sin helhet.

Många av de läromedel jag undersökt riktar sig till nybörjare, de som har spelat ganska länge samt alla däremellan - vilket är intressant om man jämför med läromedel för t.ex. grundskolan. Det är inte så vanligt att läroböcker ämnade för undervisning i grundskolan uttryckligen har som målgrupp ”år 1 till 9”? Kanske är denna jämförelse att föra resonemanget till sin spets, men jag tycker ändå det är värt att reflektera över då man som instrumentlärare väljer undervisningsmaterial.

Citat hämtat från enkätsvar: ”Tycker det saknas en optimal trumskola för nybörjare. Ont om material på svenska!” Jag är delvis böjd att hålla med denna respondent. Mitt intryck är att några av författarna lite väl fort går vidare från de stadier som man kan förvänta sig att många yngre nybörjare uppehåller sig vid tämligen länge - detta gäller även material som av allt att döma riktar sig mot nybörjare. I praktiken kan detta innebära att de elever som behöver lägga mer tid vid de allra mest grundläggande momenten, upplever att de inte går framåt i utvecklingen. Schenck uttrycker sig på följande vis:

Om man exakt följer progressionen i många spelböcker innehåller oftast varje nytt stycke ett nytt moment i spelet. Innan ett moment har hunnit slå rot påbörjas nästa svårighet. Det är därför lärarens sak att se till att hitta en lagom progressionstakt inkluderande [...] kompletterande material. (Schenck, 2000 s. 62)

Jag har i min egen undervisning märkt att det finns en poäng med att gå vidare, att vända blad bokstavligt talat. Då rör det inte så mycket om att det på nästa sida behöver ske några större förändringar i svårighetsgrad, stil osv, utan det tycks snarare handla om känslan av att ta sig vidare, att inte ”fastna” vid samma moment, samma sida eller liknande. För att återknyta till citatet från respondenten ovan, kan det här finnas ett tomrum att fylla - att författa en *mycket* grundläggande, modern och lättillgänglig slagverksskola som riktar sig till yngre slagverkare.

Bland de titlar som nämns i enkätsvaren förekommer ett fåtal som skulle kunna sägas höra till kategorin ”mycket grundläggande slagverksskola”. Däribland Mats Werners *Trumma på bild*, vilken precis som namnet antyder bygger på ett system med bilder av trummor, organiserade som en slags notskrift.

6.1.4 Genusperspektiv

Det faktum att ca 98 % av de 176 slumpvis utvalda slagverkspedagoger som jag skickat enkäten till är män, bör vara tillräckligt för att inse vikten av att den litteratur som används i undervisningen är könsneutral, för att på sikt kunna bryta trenden så att rekryteringen av nya elever blir jämt fördelad mellan könen, och ännu viktigare, att behålla de tjejer som väljer att börja med slagverk i undervisningen. Jag har inga exakta siffror härvidlag, men har lagt märke till att könsfördelningen bland slagverkselever i kulturskolor ofta är, om än långt ifrån jämn, åtminstone åtskilligt mer utjämnad än vad gäller lärarkåren inom området. En bidragande orsak till bortfallet skulle kunna vara att undervisningsmaterial upplevs som riktade mot pojkar snarare än flickor, då författarna ofta använder ”han” etc.

Samtidigt bör inte alltför stor del av de etiska aspekterna av undervisningen som helhet läggas på läromedel. Det är upp till läraren att skapa och upprätthålla en jämställd undervisningssituation, och hantera eventuella brister i läromedlen så att de inte åsamkar någon skada.

Man bör ha i minnet att de etiska frågorna inte i sin helhet kan uttömmas av läromedlen. Det är i dialogen i klassrummet som ställningstagande formas och prövas [...]. (Selander, *SPOV* 14/15, 1991 s. 41)

Det bör betraktas som ett demokratiskt problem att det ännu på 2010-talet är så pass skev könsfördelning inom många instrumentgrupper, eftersom detta riskerar att reproducera förlegade ideal om vad som räknas som manligt/kvinnligt, där det inte sällan är män som har rollen som ledare, frontfigur, den som utför det tyngsta arbetet osv. Det är en möjlig tolkning av den deweyska synen på demokrati kontra utbildning i en nutida kontext, att dessa gamla ideal inte är förenliga med demokrati - och således aktivt bör motarbetas även inom kulturskoleverksamhet. Som nämnts ovan är demokratifrågan central även i betänkandet av Kulturskoleutredningen (SOU 2016:69).

6.1.5 Kanon

Det är relativt liten andel av det material som omnämns i enkätsvaren som kan sägas vara upptagna i den internationella (nästan uteslutande amerikanska) kanon, bestående av i sammanhanget välkända titlar författade av ofta namnkunniga slagverkare. Bland de internationellt kända läromedel för slagverk som förekommer något mer frekvent i denna studie återfinns vi följande titlar: *The Art of bop drumming*, *Syncopation for the modern drummer*, *Groove essentials*, *Stick control*, *Nard*, *The New Breed*, *A fresh approach to snare drum*.

Det bör dock tas i beaktande att elever som deltar i kulturskoleverksamhet ofta är unga, och kanske ännu inte har nått upp till en spelnivå som skulle göra det givande att arbeta utifrån vissa av dessa kända amerikanska böcker. Troligtvis används de flitigare på gymnasier, folkhögskolor och högskolor.

Precis som när det gäller mycket annan litteratur, domineras läromedelsförfattarna inom slagverksområdet av en relativt homogen grupp. När det gäller just slagverksamnet är som tidigare nämnts den manliga dominansen närmast total, och det är anmärkningsvärt att det ännu inte går att skönja några tecken på en mer balanserad könsfördelning.

Ett annat intressant fenomen är att läromedel inriktade tex. mot genrer som traditionellt haft (och har) många framstående afroamerikanska eller sydamerikanska utövare, även de ofta är författade av personer som krasst brukar omnämnas ”vita män”. En orsak till detta kan vara att det i flera av de mer använda böckerna är inkluderat ett kortare avsnitt, ofta på endast ett par sidor, som går igenom ”Latin-komp”. Exempel på sådana böcker, som antingen har ett annat huvudfokus eller fungerar som en slags ”best of-litteratur”, John Rileys *Art of bop drumming*, Lars Östlunds *Östlunds kreativa trumskola*, Janne Janssons *Trumskolan*.

Rent musikaliskt handlar det för pedagogen om att vara öppen för många olika musikgenrer, att låta stilar som inte givits utrymme på kulturskolor tidigare ta plats i undervisningen. Detta ställer krav på lärare vad gäller musikalisk bredd och, kanske ännu viktigare, ett öppet sinne - vilket helst bör avspeglas i det undervisningsmaterial som eleverna kommer i kontakt med. (SOU, 2016:69). Ska någon förändring ske i riktning mot en mer jämställd och öppen undervisning bör det alltså vara viktigt för lärare att våga frångå kanon och sträva efter att hitta material som på olika vis utmanar de rådande normerna.

6.1.6 Bilder och illustrationer

Det man först möts av vid kontakten med ett läromedel är omslaget. Därför är det intressant att fundera över vilka signaler det sänder, och om man som lärare trivs med att vidarebefordra dessa signaler till sina elever. Även till synes neutrala omslagsbilder och illustrationer sänder ut signaler - det bör exempelvis vara viktigt att en bok inte ser ”tråkig” eller alltför omodern ut.

De vanligast omslagsbilderna är någon form av trumset eller slagverk, antingen utan figur alternativt med en manlig person, ofta författaren själv. *Rockbandet 1 och 2* är så vitt jag har kunnat utröna det enda läromedlet som omnämns i denna studie som har en illustration med en tjej som spelar på framsidan. Förhoppningsvis kan fler läromedel i framtiden följa i detta spår, så att en mer jämställd slagverksundervisning främjas.

Rune Pettersson menar att förlag som inriktar sig på läromedel bör ta ansvar för att kvaliteten och syftet med de bilder som förekommer i ett material.

Läromedelsförlagen bör avstå från att publicera bilder med enbart dekorativ och prishöjande funktion och ansvara för att de bilder som används får tillräckligt hög estetisk, informativ, pedagogisk och teknisk kvalitet. (Pettersson, 1991 s. 162)

Även lärare bör tänka igenom hur bilderna i läromedel används och refereras till i undervisningen eftersom de, tillsammans med övrigt innehåll, syftar till att förmedla kunskap (Pettersson, 1991).

6.1.7 Verklighetsförankring

Det handlar således, för att knyta an till Deweys utbildningsbegrepp, om att ständigt reflektera över lärdomar och intryck, det han beskriver som ”kontinuerlig rekonstruktion av erfarenheten”. Detta förhållningssätt utgör enligt Dewey grunden i ett demokratiskt samhälle, och inom utbildningsväsendet bör läggas stor vikt härvid, då nya medborgare fostras till att på ett sunt vis delta i samhällslivet och föra demokratin framåt. Det bör alltså vara intressant att ställa resultaten av studien mot denna tes, och undersöka hur pass väl de kan sägas följa Deweys linje.

Beträffande instrumentariet inom kulturskolor (se kap. 2) visar resultaten på ett någotsånär rimligt förhållande mellan tillgång till instrument och läromedel, sett utifrån hur mycket tid som rimligen bör ägnas respektive instrumentgrupp. Undersökningen tyder även på ett rimligt förhållande mellan elevens ålder/spelnivå, och i vilken mån läromedel med text på andra

språk än svenska används - inom denna verksamhet är ju ålder och spelnivå ofta sammanlänkat.

Om man ser till de musikgenrer som finns representerade i läromedlen ämnade för trumset, kan även här skönjas någorlunda proportionerliga förhållanden mellan stilars verkliga popularitet och hur mycket utrymme de ges i läroböckerna. Detta är linje med pragmatismen, som ju framhåller vikten av att undervisning är starkt förankrad i verkligheten.

[...] information utan anknytning till ett genomtänkt handlande är enbart en betungande betungande börda. (Dewey, 1999 s. 197)

Precis som Knight (2015) visar, är det långt ifrån alla läromedel som förekommer även i denna undersökning som behandlar områden som inte är rent musikaliska. Exempelvis hur man stämmer trummor, sköter dem och hur de bör ställas upp på ett ergonomiskt lämpligt vis. Eftersom instrumentkännedom av detta slag utgör en så pass central del i musicerande, kan det ur ett pragmatiskt perspektiv betraktas som bristfälligt om ett läromedel inte behandlar detta område. Möjligen hyser många läromedelsförfattare uppfattningen att det endast åligger lärarna att förmedla denna kunskap. Å andra sidan finns risken att lärare lägger för lite vikt härvid, ifall det inte tas upp i det undervisningsmaterial som används. En grundläggande genomgång av de vanligaste namnen på trumsetets delar är dock inkluderad i de flesta läromedel för nybörjare, som förekommer i denna undersökning.

Att samtliga av de mest populära läromedlen ämnade för nybörjare är svenska ser jag som positivt (det är ännu ovanligt att denna typ av litteratur översätts), då elevunderlaget i kulturskoleverksamhet till stor del utgörs av barn i yngre åldrar. Även om engelskakunskaperna i denna ålderskategori ständigt stärks, måste ändå svenskan ses som det lämpligaste språket att kommunicera på - syftet är ju trots allt att göra musiken så lättillgänglig som möjligt.

6.1.8 Eget material

De flesta lärare använder sig väl ibland av någon form av eget material. Jag tolkar det som att de som i enkätsvaren faktiskt nämner eget material jämsides med utgivna mer eller mindre välkända böcker, lägger ganska stor vikt vid det egenskrivna materialet i undervisningen.

Det finns säkert många som är duktiga på att ta fram egenhändigt skrivet material för sin undervisning. Detta resultat anser jag ändå vara intressant att diskutera ytterligare, då det kan grundas i en rad bakomliggande orsaker, såsom ekonomiska, dålig tillgång till lämpligt publicerat material, bristande kunskap av vad som faktiskt finns publicerat osv. Upphovsrättsliga aspekter kan säkert också spela in, om man i undervisningssyfte vill mångfaldiga material utan att behöva oroa sig för att göra något i strid med lagen.

Om man å andra sidan vrider på resonemanget borde det faktiskt kunna vara mer ekonomiskt att köpa material, istället för att skriva det själv, då det kan ta mycket tid att skriva och utforma eget material. Möjligen skulle utbildningen vid högskolor fokusera mer på vad som kan anses vara bra metodisk litteratur och hur man skriver eget sådant material - kanske

allra främst vad gäller mallet-instrument, timpani etc. - instrument som inte är lika vanligt förekommande som huvudinstrument bland slagverkslärare jämfört med trumset.

6.2 Metoddiskussion

När det gäller enkäten krävdes naturligt nog rena ”siffersvar” för att Google-verktygen skulle kunna skapa diagram utifrån dem. Med siffersvar menar jag svar endast i siffror, då svar i stil med ”hm svårt att säga, runt 40 % skulle jag gissa på”, blev ohanterbara för programmet så länge de inte bearbetades manuellt. Denna typ av svar var ganska vanliga och, inser jag, berodde på att jag då enkäten formulerades inte tänkte på att be respondenterna att svara på ett visst sätt. Jag antar dock att detta inte påverkat de sammanställda resultaten - i ovan nämnda exempel hade ett svar i siffror förmodligen blivit just 40 %. På så vis har jag bearbetat svaren. Om någon skrivit ”30-40 %”, så blir det i bearbetningen 35 %.

Med facit i hand skulle jag troligtvis lagt upp enkäten på ett mer strukturerat vis, inte bara vad gäller de svar som bygger på siffror och procentsatser, utan även de där respondenterna fått omnämna vilken litteratur de använder sig av. Exempelvis i ett format med spalter: författare, titel, upplaga, och begränsa antalet verk till tre stycken per respondent. Då hade svårbearbetade enkätsvar kunnat undvikas, som att vissa läromedel av någon anledning omnämns endast med författarens efternamn, medan andra läromedel nämns med titel. En något tydligare precisering av begreppet ”läromedel”, t.ex ”tryckta läromedel”, skulle ha kunnat förenkla sammanställningen av resultaten. I så fall skulle jag även använt mig av en öppen avslutande fråga där respondenterna fått möjlighet att komma med egna tankar och synpunkter (Trost, 2012).

En fördel med det lite ”friare” upplägg som jag använde mig av kan dock vara att svaren faktiskt blev så pass olika, vilket är intressant i sig, även om de blev svårare att sammanställa och redovisa statistiskt. Dessutom kan vara så att detta upplägg gjort att fler enkätsvar inkom, ifall känslan av att det inte var så strikt bidrog med en lättsammare känsla av studien.

Vad gäller litteraturstudierna har jag försökt genomföra dessa med så stor bredd som möjligt, utan att på djupet gå in på någon av punkterna. Därför har jag tagit hjälp av flera referenser inom respektive område (se Metod sid. 12), och utifrån dessa analyserat läromedlen.

6.3 Vidare forskning

Nedan har jag punktat några idéer om forskning som skulle kunna knyta an till ämnet för denna uppsats:

- Komparativa studier, som med liknande forskningsfrågor undersöker andra instrumentgrupper, skulle vara ett intressant inslag i den musikpedagogiska forskningen.
- Mer noggrant undersöka hur undervisningsmaterialet används, hur lärare förhåller sig till det.

- Att genomföra en studie som undersöker hur det ser ut i våra grannländer, eller på andra håll i världen, skulle också kunna vara av intresse. Säkerligen finns mycket att lära av varandra på ett internationellt plan, beträffande metodik etc.
- Mer specifikt undersöka till exempel hur slagverkslärare använder sig av playalong-böcker i sin undervisning.
- Hur lärare använder material för notläsningsträning.
- Eftersom den här studien visar att "eget material" utgör en stor del av det material som används i undervisningen, skulle det kunna vara intressant att ta reda på mer om hur detta faktiskt ser ut. Att studera hur man på utbildningar för sång- och instrumentalpedagoger utbildar blivande lärare inom detta område.
- Respondenterna i denna studie är främst verksamma inom den kommunala kulturskoleverksamheten. En liknande undersökning som grundar sig på vilket material som används för slagverksundervisning i övrig frivilligverksamhet, som studieförbund, kyrkor osv, skulle vara intressant att ta del.

Referenser

- Berg, D. (2008). *Spela marimba D. 1 / av Daniel Berg*. (1. uppl.) Mölndal: Lutfisken.
- Berg, D. (2009). *Spela marimba D. 2*. (1. uppl.) Mölndal: Lutfisken.
- Dewey, J. (1999). *Demokrati och utbildning*. Göteborg: Daidalos.
- Englund, T. (1999). *Demokrati och utbildning. Inledning*. Göteborg: Daidalos.
- Fältskog, P. (2008). *Trumskola Rumpukoulu = Trommeskole*. Danderyd: Warner/Chappell Music Scandinavia.
- Jansson, J. (2009). *Trumskolan en modern trumskola på svenska*. Öckerö: musikskolan.se.
- Korsell, I. (2007). *Läromedel: det fria valet? : om lärares användning av läromedel*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Käld, F. (2012). *Trumkompassen*. [Huddinge]: Slagverkstan.
- Landberg, R., & Saur, D. 2000. *Nybörjarlitteratur för malletundervisning: vad används - vad saknas* (Kandidatuppsats). Piteå. Musikhögskolan vid Luleå Tekniska universitet.
- Lindgren, S. (2014). *Forskning om kulturskolan*. Sveriges musik- och kulturskoleråd.
- Milles, K. (2008). *Jämställt språk: en handbok i att skriva och tala jämställt*. (1. uppl.) Stockholm: Norstedts akademiska förlag.
- Percussive notes*. (Mars 2015). Urbana, Ill.: Percussive Arts Society.
- Pettersson, R. (1991). *Bilder i läromedel*. Tullinge: Institutet för infologi.
- Riley, J. (1994). *The art of bop drumming*. Miami, Fla.: Manhattan Music.
- Rønningen, A. (2015). *Det etniske steget*. Oslo : Norges musikkhøgskole.
- Schenck, R. (2000). *Spelrum: en metodikbok för sång- och instrumentalpedagoger*. Göteborg: Ejeby.
- Selander, S. (red.) (1991). *Läromedel: ett utbildningsmaterial om pedagogiska texter*. Härnösand: Högsk., Institutet för pedagogisk forskning.
- Statens kulturråd (1989-1996). *Nationalencyklopedin: ett uppslagsverk på vetenskaplig grund utarbetat på initiativ av Statens kulturråd*. Höganäs: Bra böcker.
- Sverige. Kulturskoleutredningen (2016). *En inkluderande kulturskola på egen grund: betänkande*. Stockholm: Wolters Kluwer.
- Söderblom, T. & Scherp, A. (2015). *Trumhits. 1 : ett roligare sätt att lära sig spela!*. (1. uppl.) Danderyd: Notfabriken.
- Trost, J. (2012). *Enkätboken*. (4., uppdaterade och utök. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Tyrrell, J., Sadie, S. & Grove, G. (red.) (2001). *The new Grove dictionary of music and musicians*. (2. ed.) London: Macmillan.

Vetenskapsrådet. Codex - regler och riktlinjer för forskning. 2016. *Forskning som involverar människan*. Hämtad 2017-03-17, från <http://www.codex.vr.se/forskningmanniska.shtml>

Werner, M. (2009). *Öronvägen D. 1.* (Version 9.6). Falköping: Beatnote.

Werner, M. (2009). *Öronvägen D. 2.* (Version 7.6 2009). Falköping: Beatnote.

Werner, M. (2004). *Öronvägen D. 3.* (version 5.0 2004). Falköping: Öronvägen musikproduktion.

Werner, M. (2001). *Öronvägen D. 4.* Falköping: M. Werner.

Östlund, L. (2013) *Östlunds kreativa trumskola* (2. uppl.) Ej utgiven på förlag.

Bilagor

Bilaga 1. Missiv

Hej xxx,

jag studerar slagverk på SMI, Stockholms musikpedagogiska institut, och håller nu på med min kandidatuppsats. Som ämne har jag valt att undersöka vilka böcker och annat material som används mest inom slagverksundervisningen i Sverige. Jag har bland annat tänkt att den ska fungera som inspiration för slagverkspedagoger. Jag skulle därför vara mycket glad om du kan bidra genom att svara på enkäten nedan, det är bara fyra frågor och tar inte mer än ett par minuter. Tveka inte att ställa frågor angående undersökningen!

Länk till enkäten

<https://goo.gl/forms/ObRxV5XEyb8ZMIBr2>

God fortsättning på det nya året och stort tack på förhand!

Vänliga hälsningar

Gustav Zimmermann

Bilaga 2. Förteckning över samtliga läromedel som förekommer i studien

Adamo, Michael - The breakbeat bible (Hudson Music, 2010)1

Ajiro, Keisuke - A hundred pieces for snare drum (Kyodo Ongaku Shuppansha, 1985)6

Alfred's drum method 1 och 2 (Alfred Publishing Co. 1987 resp. 1988)5

Appice, Carmine - Ultimate realistic rock (Alfred Music, 2006)2

Berg, Daniel - Easy duets Vol. 1 & 2 (Edition Svitzer, 2013)6

Berg, Daniel - Marching percussion ensembles - arr. av Per Björkqvist (förl. Edition Svitzer, cop. 2015)5

Berg, Daniel - Spela Marimba del 1 och 2 (Lutfisken, 2008 resp. 2009)6

Branly, Jimmy - The new method for Afro Cuban drumming (Hudson Music, 2004)7

Chapins, Jim - Advanced techniques for the modern drummer - (Warner Bros. Publications, 2002)3

Chester, Gary - The New bread (Modern Drummer Publications, 1985)9

Dahlgren, Marvin & Fine, Elliot - Fourway coordination (Alfred Music Publishing, 1985)9

Dowd, Charles - A funky primer for the rock drummer - (Alfred, 1987)2

Franco, Joe - Double bass drumming - (Warner Bros. 1993)2

Fältskog, Peter - Trumskola (Warner/Chappell Music Scandinavia, 2008)1

Garibaldi, David - Future sounds (Alfred Publishing Company, 1990)4

Goines, Lincoln & Ameen, Bobby - Afro Cuban grooves (Warner Bros. Publications, 1990)7

Goldenberg, Morris - Modern school for snare drum (Chappell, 1955)6

Goldenberg, Morris - Snare drum for beginners (Chappell, 1970)6

Hamilton Green, George - George Hamilton Green's instruction course for xylophone (Meredith Music Publications)6

Hapke, Tom - 66 drum solos for the modern drummer (CLMC, 2001)2

Holmstrand, Bo - Slag i slag, teknikövningar för liten trumma 1 och 2 (Svensk skolmusik, 1986 resp. 1987)9

Houghton, Steve & Yuponce, Wendell J - Drumset performer (Warner Bros. 1996)9

Igoe, Tommy - Groove essentials (Hudson Music, 2004)1

Jansson, Janne - Trumskolan (musikskolan.se, 2009)9

Johnston, Mike - Linear drumming (Mikes Lessons, 2009)9

Kinyon, John - Breeze-easy method for drums (M. Witmark & Sons, 1958)9

Käld, Fredric - Trumkompassen (Slagverkstan, 2012)1

Lagerlöf, Anders - Trumboken - (A, Lagerlöf, 1999)1

Landgren, Håkan & Lindbäck, Hans - Spela slagverk - (Ghermans musikförlag, 1985)9

Latham, Rick - Advanced funk studies (Alfred Pub Co, 2002)4

Lawrence Stone, George - Accents and rebounds for the snare drummer (Stone Percussion Books, 2012)9

Milianowicz, Ronny & Björklund, Mats-Erik - Time agent (Notfabriken, 2008)1

Morgenstein, Rod - The drumset musician (Hal Leonard Corporation, 1997)1

National association of rudimental drummers - Nard (Ludwig & Ludwig, 1937)5

Pickering, John - The drummers cookbook (Mel Bay, 1993)2

Reed, Ted - Syncopation for the modern drummer (Alfred Publishing Company, 2007)9

Riley, John - Beyond bop drumming (Manhattan Music, 1997)3
 Riley, John - Survival guide of the modern drummer (Alfred Music, 2015)1
 Riley, John - The Art of bop drumming (Manhattan Music, 1994)3
 Rolin, Hans - Rockskolan (Brevskolan, 1988)2
 Runberg, Johnny - Trummelitrum 1 och 2 (Thore Ehrling, 1981 resp. 1990)9
 Scott, Justin - The drummers bible (Chartwell Books, 2008)1
 Svensson, Peter - Trum- och slagverksskolan - (Warner/Chappell Music Scandinavia, 1999)9
 Tuck, Kevin - Drums book 1 och 2 - (online-material, World percussion music and resources)1
 Utbult, Jan - Startklart 1 och 2 'Trumset'1
 Utbult, Jan & Ålund, Pia - Rockbandet trummor 1 och 2 - (Musikskolan, 2007 resp. 2008)2
 Werner, Mats - Trumma på bild (Beatnote, 2013)1
 Werner, Mats - Öronvägen 1 till 4 (Beatnote, 2016)1
 Wessels, Mark - A fresh approach to mallet percussion (Mark Wessels Publications, 2004)6
 Wessels, Mark - A fresh approach to the drum set (Mark Wessels Publications, 2012)1
 Wessels, Mark - A fresh approach to the snare drum (Mark Wessels Publications, 2013)9
 Whaley, Garwood - Primary handbook for mallets (Meredith Music Publications, 2002)6
 Wooton, John - The drummers rudamental reference book - (Rudimental Percussion Publications, 1992)5
 Östlund, Lars - Östlunds kreativa trumskola (Lars Östlund, 2013)9
 40 essential snare drum rudiments - online-material publicerat av Vic Firth5

Bilaga 3. Andra grupperingar av enkätsvaren

Samtliga läromedel från övriga länder:

Drumsense vol 1 - Colin Woolway (H & H Publishing, 2001) Storbritanien
Drum styles made easy - Christine Barron (Boosey & Hawkes, 2009) Storbritanien
Etudes in jazz : for percussion solo - Siegfried Fink (N. Simrock, 1967) Tyskland
Initiation à la batterie - Dante Agostini (Paris Selbstverlag, 1979) Frankrike
The language of drumming book - Benny Greb (Hudson Music, 2012) Tyskland
7 Brazilian children songs - Ney Rosaoro (Pro Percussão, 1997) Brasilien
A hundred pieces for snare drum - Keisuke Ajiro (Kyodo Ongaku Shuppansha, 1985) Japan

Samtliga läromedel med huvudfokus på mallet:

Primary handbook for mallets - Garweod Whaley
George Hamilton Green's instruction course for xylophone - George Hamilton Green
A fresh approach to mallet percussion - Mark Wessels (Mark Wessels Publications, 2004)

Marching percussion ensembles 1 - Daniel Berg, arr. av Per Björkqvist (förl. Edition Svitzer, cop. 2015)

Spela marimba 1 och 2 - Daniel Berg (Lutfisken, 2008 resp. 2009)

7 Brazilian children songs - Ney Rosaoro (Pro Percussão, 1997)

Easy duets Vol. 1 & 2 - Daniel Berg (Edition Svitzer, 2013)

Samtliga läromedel med fokus på virveltrumma:

A hundred pieces for snare drum - Keisuke Ajiro (Kyodo Ongaku Shuppansha, 1985)

Modern school for snare drum - Morris Goldenberg (Chappell, 1955)

A fresh approach to the snare drum - Mark Wessels (Mark Wessels Publications, 2013)

The drummers rudamental reference book - John Wooton (Rudimental Percussion Publications, 1992)

Accents and rebounds for the snare drummer - George Lawrence Stone (Stone Percussion Books, 2012)

Alfred's drum method 1 och 2 (Alfred Publishing Co. 1987 resp. 1988)

Läromedel med huvudfokus på play-along

Trumhits 1 - Tom Söderblom & Anders Scherp (Notfabriken, 2015)

Drumset performer - Houghton, Steve & Yuponce, Wendell J (Warner Bros. 1996)

Läromedel skrivna av endast kvinnliga författare:

Drum styles made easy - Christine Barron (Boosey & Hawkes, 2009)

Läromedel som har ett fokus som ligger utanför vad som brukar räknas till västerländsk musikkultur och tradition:

Afro Cuban grooves, bok inkl. CD för bas och trumset av Lincoln Goines (bas) och Bobby Ameen (trummor) (1993)

The new method for Afro Cuban drumming - Jimmy Branly (Hudson Music, 2004)

Läromedel med fokus på digitala slagverk, samplingsenheter etc.

-